

Željko Majić

*Svjedocima
vjere*

Željko Majić
Svjedocima vjere

Sanguis martyrum semen christianorum

-

Krv mučenika sjeme je novih kršćana

Tertulijan: Apologeticum, 50.

Nakladnik:
Banjolučka biskupija

Za nakladnika:
Mons. dr. Karlo Višaticki, generalni vikar

Životopisi svjedoka vjere:
Mons. dr. Anto Orlovac

Grafičko oblikovanje i korice:
Darko Domazet

Fotografije:
Arhiv Banjolučke biskupije

Tisak:
Grafid d.o.o, Banja Luka

Naklada:
500

Željko Majić

SVJEDOCIMA VJERE

PROPOVIJEDI

Banja Luka, 2025.

Kronološki red svjedočkih smrti:

27. srpnja 1941.:

Vlč. Waldemar Maksimilijan Nestor

28. srpnja 1941.:

Vlč. Juraj Gospodnetić

9. kolovoza 1941.:

Vlč. Krešimir Barišić

11. srpnja 1943.:

Vlč. Anto Dujlović

16. lipnja 1992. :

Vlč. Ratko Grgić

8. studenoga 1992.:

Vlč. Ivan Grgić

12. svibnja 1995.:

Vlč. Filip Lukenda

12. svibnja 1995.:

Č. s. Cecilija Grgić

20. rujna 1995.:

Vlč. Tomislav Matanović

17. studenoga 2004.:

Mons. Kazimir Višaticki

Predgovor

Duboko mi se usjeklo u pamćenje kada nam je, tumačeći četiri bitne oznake Kristove Crkve: jedna, sveta, katolička i apostolska, jedan mudri stari profesor rekao: „Trebalo bi ovdje dodati još jednu oznaku koja Crkvu prati kroz svu njezinu povijest – ona je i mučenička“. I doista, cijela povijest Crkve, a osobito ona novija, pa i ovo sadašnje vrijeme, snažno je obilježena vjernim svjedočenjem tolikih vjernika za Krista, sve do žrtve svoga vlastitog života. Pogađa to ne samo „obične“ vjernike, nego i njihove pastire: svećenike, biskupe, a u počecima Crkve i Pape. Naša Banjolučka biskupija nije u tome nikakva iznimka! Dapače, bila je snažno na udaru progonitelja u svim ratovima, a proživjela ih je čak tri u svojoj 144-godišnjoj povijesti. Čak 48 njezinih članova iz redova duhovnih zvanja, a to su: svećenici, redovnici, redovnice, redovnička časna braća, svećenički i redovnički kandidati, umrli su nasilnom smrću. Ubijani su *in odium fidei* – iz mržnje prema katoličkoj vjeri, a oni umirali *in amorem fidei* – iz ljubavi prema toj istoj vjeri. A to je oznaka pravoga kršćanskog mučeništva.

A svjedočka, mučenička smrt jest svetinja. Prva Crkva grobove je mučenika pretvarala u žrtvenike na kojima je slavila Euharistiju, smatrajući ih svetima, i brižno je čuvala uspo-

menu na njih unoseći njihova imena u svoje martirologije, popise mučenika. I Pape naših dana pozivali su više puta mjesne Crkve da popišu svoje mučenike i da im čuvaju spomen. Štoviše, Crkva rado dopušta i preporučuje da se pokreću postupci za utvrđivanje njihova mučeništva i svetosti kako bi ih mogla uzdići na čast oltara kao blaženike i svece, za uzore i zagovornike vjernicima.

Banjolučka biskupija dala je niz pravih svjedoka vjere u Drugom svjetskom ratu i poraću. Po broju ubijenih svećenika, gledano u postotcima od ukupna broja klera, zauzimala je prvo mjesto među svim nad/biskupijama i redovničkim zajednicama u bivšoj državi. O njima se za vrijeme komunističke vlasti nije smjelo ni govoriti ni pisati. Tek padom te vlasti postalo je to moguće. Tadašnji biskup mons. Franjo Komarica zatražio je 1990. godine od župnika svih župa u Banjolučkoj biskupiji da popišu sve žrtve Drugoga svjetskog rata i poraća na području svojih župa i većina ih je to učinila. Među tim žrtvama bili su i mnogi njihovi svećenici, dušobrižnici. Uveo je Mise zadušnice za sve poginule i „nestale“ na tzv. Križnom putu na kraju rata 1945. godine, a posebno za pojedine svećenike o obljetnicama njihova stradanja. No, novi ratni sukobi 1992.-1995. to su zaustavili, štoviše, odnijeli su još osam svećeničkih života i život jedne redovnice u našoj biskupiji. Tek po završet-

ku rata mogle su se opet molitveno obilježavati obljetnice njihova mučeništva. Sv. Mise u mjestima njihova stradanja predvodio je redovito sam biskup, kasnije i pomoćni biskup mons. Marko Semren, a u slučaju njihove spriječenosti netko od svećenika. Poticali su i vjernike da ne zaborave svojih mučenika. Štoviše za četvoricu svećenika, svjedoka vjere iz vremena Drugoga svjetskog rata: vlč. Waldemara Maksimilijana Nestora, vlč. Jurja Gospodnetića, vlč. Krešimira Barišića i vlč. Antu Dujlovića, zatražio je biskup Komarica i 2014. godine dobio „zeleno svjetlo“ od Svete Stolice da može pokrenuti postupak njihove beatifikacije i kanonizacije. U tom je pogledu najviše učinjeno u kauzi vlč. Ante Dujlovića, ubijenog 1943. u njegovoj župi Gumjera kod Prnjavora.

Ova knjiga banjolučkog biskupa mons. Željka Majića „Svjedocima vjere“ odjek je te prakse koju je on svesrdno prihvatio i nastavio onako kako je to započeto. I on revno obilazi ta mjesta o obljetnicama stradanja tih svećenika, predvodi svete Mise zadušnice i za one iz sredine i za one s kraja protekloga stoljeća. Homilije su uvijek snažan poticaj da ne zaboravimo svojih mučenika, da im spomen čuvamo i molimo za njihovu beatifikaciju. Štoviše želja mu je pokrenuti takav postupak i za svećenike iz najnovijeg vremena. U ovoj knjizi sabrano je devet njegovih Misnih homilija koje je imao na tim zadušnicama tijekom 2024. i

2025. godine: četiri za četiri spomenuta svećenika iz Drugoga svjetskog rata (Nestora, Gospodnetića, Barišića i Dujlovića), a šest za one iz devedesetih godina proteklog stoljeća (vlč. Ratka i vlč. Ivana Grgića, vlč. Filipa Lukendu i s. Ceciliju Grgić, zatim vlč. Tomislava Matanovića i njegove roditelje Josipa i Boženu, te mons. Kazimira Višatickog, ubijenog 2004. godine, čak desetak godina nakon završetka rata). Sve se snažno nadahnjuju na misnim čitanjima, ali su u njih lijepo uklopljeni i životni podatci o pojedinom svjedoku vjere, o načinu i okolnostima njihova stradanja kao i ono što je posebno karakteriziralo njihovo mučeničko svjedočanstvo. Ponegdje vrlo uspješno nalazi usporedbe s mučeništvom junaka vjere iz prvih kršćanskih vremena, pa i sa samim Gospodinom Isusom (u homiliji o vlč. Gospodnetiću). Kod svakoga od njih donesen je kratki životni put te fotografija i molitva za njihovo proslavljenje na oltaru, ako je to Božja volja.

Mislim da ova zbirka može poslužiti i kao inspiracija propovjednicima za homilije u sličnim prigodama, i kao podsjetnik na molitvu, pa i molitvenik s više različitih molitava, a svih na istu nakanu: da dobri Bog proslavi svoje vjerne sluge i službenice kao što su i oni proslavili Boga svojom vjernošću i žrtvom vlastita života. Budući da je u dva slučaja mučeništvo podnijelo više osoba, ovdje je riječ zapravo o 12 svijetlih likova naše mjesne Cr-

kve: devet svećenika, jednoj časnoj sestri, te o jednom bračnom paru, roditeljima vlč. Tomislava Matanovića.

Zato je ova knjiga izvrstan poticaj da ih što bolje upoznamo, da ih ne zaboravimo, nego da brižno čuvamo njihov spomen živim i svježim, osobito u župama njihova rođenja i onima njihova rođenja za nebo, te da se molimo da ih Bog za kojega su oni prolili vlastitu krv i darovali svoj život proslavi čašću oltara. Jer mučenici i pravi svjedoci vjere nisu živjeli i ne žive samo negdje daleko od nas; oni su – Božjim darom – i tu, među nama. Velik je to kapital koji i mala Banjolučka mjesna Crkva može i želi dati općoj Crkvi: jednoj, svetoj, katoličkoj, apostolskoj i – mučeničkoj.

Anto Orlovac, svećenik u miru

**I.
SVJEDOCI VJERE
IZ DRUGOGA SVJETSKOG
RATA**

VLČ. WALDEMAR MAKSIMILIJAN
NESTOR

Molitva:

Svemogući i milosrdni Bože,

ti si u srcu svoga sluge, vlč. Waldemara Maksimilijana Nestora, upalio plamen ljubavi, požrtvornosti i vjernosti tvome narodu.

Ponizno te molimo da njegov svijetli primjer bude nadahnuće svima koji hode putem Evanđelja.

Udostoj se proslaviti ga u Zboru blaženih, kako bi njegova žrtva, vjernost i životno svjedočanstvo postali još snažniji znak nade i utjehe Crkvi.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Vič. Waldemar Maksimilijan Nestor, drugo od četvero djece Antona i Julije rođ. Hepner, rođen je 12. prosinca 1888. u mjestu Brody, okrug Gross Strehlitz, u Šleskoj, danas Strzelce Opolskie u Poljskoj, i kršten u župi Kryнки. Njegove su životne postaje:

1898.-1903. – školovanje u Deutsch Piekaru

1903. – s obitelji se doselio u Banju Luku i započeo pripremu za redovnički život u samostanu trapista Marija Zvijezda

1905. – oblači redovničko odijelo i dobiva redovničko ime brat Maksimilijan

1907. – polaže prve, a 1911. doživotne redovničke zavjete

1914.-1917. – studira teologiju i ujedno je učitelj u samostanskom sirotištu

1917. – zaređen za svećenika-trapista u Banjoj Luci

1917.-1918. – služi vojni rok u Prvom svjetskom ratu

1918.-1920. – upravitelj sirotišta u Mariji Zvijezdi

1920.-1931. – ekonom („Schaffner“) samostana

1931. – napušta red i prelazi u kler Banjolučke biskupije

1931.-1936. – kapelan je u Ljubunčiću kod Livna

1936.-1941. – župnik je u Drvaru

25. srpnja 1941. – odlazak na hodočašće sv. Ani u Kosovo kod Knina

26. srpnja 1941. – predvodi proslavu sv. Ane

27. srpnja 1941. – vraća se jutarnjim vlakom iz Knina u Drvar kako mu vjernici ne bi ostali u nedjelju bez sv. Mise, iako su ga u Kninu zaustavljali da ne ide, jer se čulo za nered „ustanika“ u Drvaru. U rano jutro vlak je zaustavljen od „ustanika“, a on i drugi putnici izvedeni kod Trubara i ubijeni, a tijela im bačena u jamu Golubnjača. Bio je u 53. godini života.

2003. – pronađene i ekshumirane kosti hodočasnika (vjerojatno i župnikove)

2003.- 2014. – posmrtni ostatci bili zbog identifikacije u Sanskom Mostu

19. studenoga 2014. – kosti pronađenih žrtava iz Golubnjače pokopane na banjolučkom groblju sv. Marka.

O njemu je posvjedočio župnik iz Ljubunčića fra Jako Pašalić s kojim je vlč. Nestor proveo pet godina kao duhovni pomoćnik: „On je kao svećenik, kao čovjek i kao drug, bio upravo idealan i svakom simpatičan tko se je samo s njim upoznao bez razlike staleža i vjere, pa su ga volili ne samo katolici, već i pravoslavni i muslimani, a napose mi svećenici u društvu smo s njima upravo uživali, jer je bio veseljak i krasnih manira čovjek naspram svakomu.“

Banjolučka mu biskupija čuva spomen Misa-ma zadušnicama na obljetnicu stradanja, 27. srpnja, u Drvaru, koje redovito predvodi biskup Ordinarij. Dan njegove svjedočke smrti proglašen je Danom molitvenog sjećanja na mučenike i žrtve te župe, a zadnje nedjelje u srpnju i na mučenike i žrtve cijele biskupije.

Sveta je Stolica 2014. godine odobrila pokretanje biskupijskog postupka njegove beatifikacije te još trojice svećenika.

KRV MUČENIKA SJEME KRŠĆANA

Drvar, 27. srpnja 2024.

Draga braćo i sestre!

Sabrali smo se oko Kristova oltara, ovdje u privremenoj crkvi sv. Josipa, da Bogu prikažemo nekrvnu Kristovu žrtvu za spas duša nevino pobijene braće i sestara – vjernika i svećenika ove župe te da molimo za sve žrtve Banjolučke biskupije, ali i za svaku nevino ubijenu osobu, jer krv njihova kao i krv Abelova iz zemlje Bogu viče (Post 4,10), a nas obvezuje ne samo na ljudski pijetet nego i na vjerničko preispitivanje vlastitoga života i na nasljedovanje njihova dobra primjera.

1. Zašto upravo danas i ovdje?

Na današnji dan 1941., vraćajući se uskotračnim vlakom „Šipad“ s hodočašća sv. Ani u Kosovu pokraj Knina, u mjestu Trubar kod Drvara, na tromeđi Bosne, Dalmacije i Like, okrutno su ubijeni hodočasnici zajedno sa svojim župnikom vlč. Waldemarom Maksimilijanom Nestorom. Dakako, bez milosti, bez suda i ukopa, bez križa i spomena. Tijela su im bačena u jamu Golubnjaču. Sa sobom nisu imali nikakva oružja osim krunice u ruci koju su pobožno sa svojim župnikom putem molili za svoju djecu, za svoje obitelji i mir u svijetu.

Na žalost, nije to bio jedini zločin. Naime istoga dana tzv. ustanici izvršili su masovni pokolj u susjednoj Lici te nešto kasnije i nad muslimanima u Kulen Vakufu, da bi u desetak dana nastavili s progonima i ubojstvima vjernika župe Bosansko Grahovo i Krnjeuša. U Bosanskom Grahovu, župnika vlč. Jurja Gospodnetića najprije su okrutno mučili te nabili na ražanj i živoga pekli. U to isto vrijeme ubijeno je i više od 200 vjernika grahovske župe. U župi Krnjeuši ubijen je župnik vlč. Krešimir Barišić zajedno s više od 250 vjernika među kojima su bila i tri sjemeništara – pripravnika na svećeništvo. I ove ćemo dvije mučeničke obljetnice, ako Bog da, obilježiti: u Grahovu sutra, 28. srpnja sv. Misom u 12 sati, a u Krnjeuši, 9. kolovoza sv. Misom u 11.00 sati. Nakon ovih strašnih zločina sve se činilo da se krvavi tragovi prekriju; crkve su u potpunosti razorene, groblja preorana, vjernicima koji su preživjeli nije omogućen povratak na vlastita ognjišta, a njihova imovina podijeljena novim vlasnicima. Čak su uništili i gruntovnice kako se ne bi moglo dokazati tko je izvorni vlasnik kuća i posjeda, a ovaj dan proglasili su Danom ustanka naroda i narodnosti Hrvatske i Bosne i Hercegovine koji će, na žalost, i danas pojedinci nerazumno obilježavati.

I zašto se onda čuditi da je trebalo proći toliko vremena da Crkva osigura koji kvadrat zemlje i sagradi novu crkvu koju ćemo, s mi-

lošću Božjom, uskoro – nadamo se i ove godine – dovršiti i blagosloviti. No da bismo bili dostojni ovoga Misnog slavlja, unatoč sjećanja s bolom u srcu na ove teške zločine koje nam nitko ne smije oduzeti i zaniijekati, mi se moramo osloboditi svake klice mržnje i težnje za osvetom. To ćemo i sebi i pred Bogom pokazati ako u svoje molitve uključimo i nevino pobijene Srbe od strane ondašnjih hrvatskih vojnika.

Duboko svjestan težine zločina koji se ovdje dogodio i koji je, na žalost, bio tek početak velikoga stradanja vjernika Banjolučke biskupije, mons Franjo Komarica, tadašnji banjolučki biskup, na prijedlog svećenika i potaknut pozivom pape Ivana Pavla II. svetoga da se očuva spomen mučenim svjedocima i nevinim žrtvama u Katoličkoj Crkvi, najprije je ovaj dan, 2001. godine, proglasio „Danom drvarskih mučenika“, a onda 2008., „Danom molitvenoga sjećanja na mučenike i žrtve Banjolučke biskupije.“

2. Tko su mučenici?

Katekizam Katoličke Crkve uči nas da je mučenik onaj koji daje svjedočanstvo za Krista mučenoga, umrloga i uskrsloga, s kojim je sjeдинjen ljubavlju. Daje svjedočanstvo za istinu vjere i kršćanskoga nauka. On podnosi nasilnu smrt činom jakosti. Stoga je mučeništvo

vrhovno svjedočanstvo dano za istinu vjere; označuje svjedočanstvo koje ide do smrti.¹

Sv. Ignacije Antiohijski, koji je poveden iz Male Azije da bude mučen u Rimu, ovako je pismom molio Rimljane: „Pustite me da postanem hranom zvijeri. Po njima će mi biti dano da prispijem Bogu“.² „Od čarî svijeta i od kraljevstava ovoga vijeka ništa mi neće poslužiti. Bolje je za mene umrijeti [da bih se sjedinio] s Kristom Isusom, nego kraljevati nad krajnjim granicama zemlje. Njega ja tražim, koji je umro za nas, njega ja hoću, koji je uskrsnuo za nas. Moje se rođenje približuje“.³

A sv. Polikarp mučenik, oko 155. godine moljaše: „Blagoslivljam te što si me smatrao dostojnim ovoga dana i ovoga sata, dostojnim da budem ubrojen u broj tvojih mučenika [...]. Ti si održao svoje obećanje, Bože vjernosti i istine. Za tu milost i za sve, hvalim te, blagoslivljam te, slavim te po vječnomu i nebeskom Velikom Svećeniku, Isusu Kristu, tvome ljubljenom Sinu. Po njemu, koji je s tobom i s Duhom, slava ti budi, sada i u budućim vjekovima. Amen“.⁴

¹ KKC, 2473.

² Ignacije Antiohijski, *Epistula ad Romanos*, 4, 1: SC 10bis, str. 110 (Funk 1, 256).

³ Ignacije Antiohijski, *Epistula ad Romanos*, 6, 1: SC 10bis, str. 114 (Funk 1, 258-260).

⁴ *Martyrium Polycarpi*, 14, 2-3: SC 10bis, str. 228 (Funk 1, 330-332).

A kršćanski pisac Origen (†oko 254.) mučeništvo ovako tumači: „Svaki onaj koji daje svjedočanstvo za istinu, bilo svojim riječima, bilo svojim djelima ili radeći na bilo koji način u korist istine, može se s pravom nazivati svjedokom. No, naziv svjedoci (*martyres*) u pravom smislu riječi, zajednica braće, dirnuta snagom duha onih koji su se borili za istinu ili krepost sve do smrti, obično pridržava za one koji su svjedočili za otajstvo prave vjere prolijevanjem krvi“.⁵

3. Svjedoci vjere Banjolučke biskupije

Često možemo čuti da je Banjolučka biskupija – Biskupija mučenika. Tu svijest o mučeničkoj Biskupiji potvrđuju i podatci koje sam donio na početku ove propovijedi te ova spomen slika u koju su utisnuti likovi 35 svećenika, redovnika i jedne sestre redovnice koji su djelovali na području Banjolučke biskupije: 26 ubijenih u Drugom svjetskom te 8 svećenika i jedna redovnica u Domovinskom ratu. Unatoč nastojanjima da se dođe do svake žrtve ratova, još nemamo točan broj ubijenih vjernika kojih, na žalost, nije mali broj. Ako tomu dodamo da je prije posljednjega rata, što potvrđuje i popis pučanstva iz 1991. godine, u Banjolučkoj biskupije bilo oko 120.000 vjernika, a da ih je danas, što zbog ratnih ubijanja, a najviše zbog ratnih i poratnih progona, nešto

⁵ Origen, *In Johannem*, II, 210.

više od 23.000, onda ovu tvrdnju teško da će itko razuman osporiti. Za 4 svećenika ubijena *in odium fidei* – iz mržnje prema vjeri, Sveta Stolica je već 2014. godine dala odobrenje – *nihil obstat* za pokretanje dijecezanskoga postupka za proglašenjem blaženim. U pripremi smo da dobijemo odobrenje i započne proces i za žrtve, svećenike i redovnicu, iz Domovinskoga rata. Poticaj za ovaj kanonski čin, uz to što je iz opisa njihova mučenja jasno da su ubijeni iz mržnje prema vjeri, nalazimo u njihovom krjeposnom životu, odlučnosti da poput sv. Ignacija Antiohijskoga i oni postanu hranom zvijeri kako bi prispjeli Bogu. Tako vlč. Nestor, iako je bio upozoren na opasnost, svijest dužnosti – da njegovi župljani u nedjelju ne bi ostali bez sv. Mise, bila je u njemu jača te se odlučuje na opasno putovanje na kojemu se na najizvrsniji način sjedinio sa svojim Otkupiteljem: “Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga, a tko izgubi život svoj poradi mene, naći će ga” (Mt 16,24-25). Tako isto i njegovi sudrugovi u mučeništvu, iz ljubavi prema Kristu i povjerenom narodu Božjemu, nisu napuštali svoje poslanje i svećeničko služenje unatoč tolikim pozivima da se sklone dok pogibao ne mine. Ali, poput sv. Pavla koji piše Rimljanima: „Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolja? Tjeskoba? Progonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač? Kao što

je pisano: Poradi tebe ubijaju nas dan za danom i mi smo im ko ovce za klanje“ (Rim 8,35-36) oni ostaju uza svoj narod da ga sakramentalno krijepe, evanđeoski ohrabruju i tješe. Vlač. Ante Dujlović, župnik u Gumjeri pokraj Prnjavora (okrutno ubijen s 11 uboda nožem i tri metka), samo koji dan prije smrti piše kolegi svećeniku: „Dakle, ostajem na župi. Sigurno ćete se začuditi, ali što ću. Sada sam najsigurniji za smrt. Ali uza sve to, ništa se skoro ne plašim, veseo sam i raspoložen. Prvi puta sam među partizanima, ali se čudim, da sam tako veseo. Blizu sam mučeništva. Moji ljudi su svaki dan i noć stalno kod mene. Rado ginem s njima. Molim Vas, molite se za mene, a to molim i drugu braću svećenike, da se mole, da ustrajem. Bog zna hoćemo li se ikada više vidjeti. Ako ne na zemlji, a u nebu sigurno“.⁶ I tako redom prekrasna svjedočanstva. Biskup Franjo poziva svećenike, vlač. Ivana Grgića, župnika u Ravskoj, i vlač. Tomislava Matanovića, župnika u Prijedoru, da se sklone kod njega na Ordinarijatu dok opasnost ne mine. Oni jednoglasno odgovaraju: Idemo svom narodu, nismo ništa zla učinili. Ako je volja Božja da budemo i ubijeni, neka bude. I ubijeni su. Uz vlač. Tomislava Matanovića ubijeni su i njegovi otac i majka. Vlač. Ratko Grgić, žu-

⁶ Na njemu je drugom rukom napisano: „Jedno od zadnjih pisama pok. Ante Dujlovića“, u: A. Orlovac, *Vjeran do smrti, Život i mučeništvo banjolučkoga svećenika Ante Dujlovića*, Banja Luka, 2024., str. 89.

pnik u Novoj Topoli, na isti poziv kako biskupa tako i rodbine, odgovara: „Kapetan zadnji napušta brod“. Vlč. Filip Lukenda i s. Cecilija Grgić ostaju u župi i svetištu Sv. Male Terezije u Presnačama; nakon što su okrutno ubijeni, spaljeni su u župnoj kući.

Da, draga braćo i sestre, to su svjedoci s kvalitetama mučeništva, za koje se nadamo u Gospodinu da će ih i Crkva jednom takvima priznati i na čast oltara uzdići. To su uzori – primjeri života u Kristu i za Krista koje ne trebamo tražiti u ranokršćanskim vremenima nego nam ih je Bog milosno ponudio i u ovo naše vrijeme iz našega naroda i s ovih prostora. To su duše za koje danas ne trebamo samo moliti nego i u privatnom obliku njihovim se patnjama i žrtvama preporučivati; koje danas ne uprisutnjujemo kako bismo im se divili nego da bismo ih nasljedovali. Vjerujemo i nadamo se da se u njihovim žrtvama Gospodin proslavio, a na službenoj je Crkvi da nakon svega ispitivanja dadne svoj pravorijek.

Stoga smo danas i mi, kao uostalom i svaki kršćanin, pozvani da u svakodnevnom životu, po primjeru ovih svjedoka ljubavi živimo otajstvo vjere, u potpunosti uronimo u Kristovo otkupljenje. Iako nam se može činiti da smo kao „obični“ vjernici iz ovoga izuzeti, danas trebamo duboko shvatiti i prihvatiti da nam mučenici nude primjer kako biti uronje-

ni u Krista, stavljajući Krista u središte života. Kako bismo to činili, moramo usvojiti mentalitet mučenika svakodnevice. Umirujući svojim nižim željama, i držeći se čvrsto viših stvari, mi ne samo da živimo poput Krista, nego se – kako jednom reče časni sluga Božji Fulton Sheen – „mijenjamo u Krista”. To je cilj svijetu kršćana – mučenika i onih koji nisu mučenici. Ako usvojimo taj mentalitet, postoji nada da ćemo se u Krista promijeniti mi, ali i naše obitelji, naš narod a u konačnici i ovaj svijet.

Neka Gospodin Bog i ove svoje ugodnike proslavi u Crkvi svojoj, a nama dadne snage da ih nasljedujemo. Amen.

VLČ. JURAJ GOSPODNETIĆ

Molitva:

Gospodine, izvore svakog dobra,

*svome si sluzi, vlč. Jurju Gospodnetiću, podario
snagu vjere, ustrajnost u služenju i hrabrost koja
se ne boji žrtve.*

*Njegovo predano pastirsko srce, njegova ljubav
prema tebi i tvojem narodu te njegovo mučenič-
ko svjedočanstvo sjaje poput svjetla u tami ovoga
svijeta.*

*Po svojoj svetoj volji, udostoj se proslaviti ga sla-
vom blaženih, da njegov primjer bude poticaj Cr-
kvi u življenju Evanđelja s pouzdanjem, postoja-
nošću i gorljivošću Duha.*

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Vlč. Juraj Gospodnetić, sin Ivana i Domice „Dinke“ rođ. Jurišić, rođen je 9. siječnja 1910. u Postirima na otoku Braču, kao treće od četvero djece. Kao dijete ostao bez oca, pa ga je majka odgajala. Školovao se je u rodnom mjestu, zatim je pošao u dominikance, a 1936. primljen za kandidata Banjolučke biskupije. Zbog slaba zdravlja imao je neredovito školovanje. Gimnaziju je završio kod dominikanaca u Bolu i u Dubrovniku, teološki studij u Šibeniku i u Zagrebu, gdje je 26. lipnja 1938. zaređen za svećenika Banjolučke biskupije. Mladu Misu slavio je u rodnim Postirima 16. srpnja te godine. Zatim je još godinu dana završavao svoj studij.

Imenovan je upraviteljem župe Bosansko Grahovo sa sjedištem u selu Obljaju 24. kolovoza 1939. To mu je bila jedina svećenička služba, a nije ju obavljao ni pune dvije godine. Na udaru „ustanika“ našao se i on kao i susjedni mu župnik Nestor u Drvaru 27. srpnja 1941. Toga je dana slavio posljednju sv. Misu s vjernicima a istoga dana uslijedio je napad na župu i pokolj nedužnih župljana. I on je sutradan uhvaćen, odveden, strašno zlostavljan i ubijen u okolini Bosanskog Grahova, ali do danas nije točno utvrđen dan. U trenutku mučeničke smrti bila mu je samo 31 godina života. I cijela je župa doživjela strahovit pokolj i praktički je posve uništena.

Banjolučka mu biskupija čuva spomen zadušnicama uz obljetnicu stradanja, oko 28. srpnja

u Bosanskom Grahovu koje, redovito predvo-
di biskup Ordinarij ili, u slučaju spriječenosti,
generalni vikar.

I za vlč. Gospodnetića Sveta je Stolica 2014.
odobrila biskupijski postupak za proglašenje
blaženim.

TVOJIM SE VJERNIMA, GOSPODINE, ŽIVOT MIJENJA, A NE ODUZIMA

Bosansko Grahovo, 28. srpnja 2025.

Draga braćo i sestre u Kristu!

Dobro nam je svima znano što se dogodilo u ovom mjestu i kraju prije 84 godine, 27. srpnja 1941. To je razlog što smo danas ovdje. Ali ne samo da se prisjetimo i iskažemo dužni ljudski pijetet prema žrtvi župnika don Jurja Gospodnetića koju je podnio *in odium fidei* – iz mržnje prema vjeri – njegovih mučitelja, nego iz velike ljubavi – *ex amore* prema Kristu u kojega je vjerovao, Crkvi kojoj je pripadao i narodu kojemu je služio. I sve to, ne samo riječima nego i životom do potpuna predanja – podnijevši tešku muku poput svoga Učitelja. I nije bio sam. U tom naletu zla s njim je ubijeno na desetine povjerenih mu vjernika među kojima i Anica Barać – Majka Makabejka s devetero svoje djece; do kraja rata ukupno oko 220 od 1000 predratnih vjernika župe Bosansko Grahovo. Tijekom Drugoga svjetskog rata i poraća velika je većina protjerana, a njihova imovina oduzeta i dana nekim drugima, a njima zabranjen povratak. Strašan je to zločin, Bogu u nebo vapijući grijeh. Stoga i u ovoj sv. Misi molimo milost od Boga da se nikada više takvo što ne ponovi.

Prisjetimo se ukratko toga dana kada je vlč. župnik zajedno s vjernicima prema ustaljenu rasporedu slavio sv. Misu moleći za duše pokojnih, mir u svijetu i blagoslov u životu i radu.

Bila je nedjelja – Dan Gospodnji. Nakon slavlja sv. Mise župnik se povukao u župni stan, a vjernici razišli svojim kućama. Nedjelja, dan u koji se Crkva na poseban način raduje Kristovu Uskrsnuću kao zalogu uskrsnuća svih koji su oprani u Presvetoj Krvi Kristovoj. No, ta se nedjelja pretvorila u Veliki Petak ne samo za katolike Grahova nego i susjednoga Drvara. Ne možemo sa sigurnošću tvrditi je li do njih dopro glas što se to dogodilo s drvarskim župnikom vlč. Maksimilijanom Waldemarom Nestorom i njegovim župljanima koji su se vlakom vraćali sa hodočašća sv. Ani iz Knina. Kako ih je banda, koja je desetljećima kasnije slavljena kao ustanici, osloboditelji i narodni heroji, presrela njihov vlak, zarobila, sve putnike katolike, izvela iz vlaka, svezala ih i odvela u mjesto Trubar blizu Drvara te ih sve, zajedno sa župnikom Nestorom, pobila kod jame Golubnjače i bacila u nju. I ta, najvjerojatnija ista banda, predvođena domaćim simpatizerima koji su dobro znali gdje živi dobri župnik i ostali katolici, nastavila je svoj krvavi zločinački pohod ovdje u grahovsku župu. Iz župne kuće nasilno su izveli župnika vlč. Jurja, prvu susjedu Anicu Barać – Majku Makabejku s 9 djece i još desetine nevinih ljudi, sve ih pobili na pravdi Boga.

A župnika vlč. Jurja, prema kazivanjima svjedoka, ruglu izvrgavali goneći ga da hoda kao medvjed uza psovke, iskopali mu oči, privezali na ražanj kao živinče i pekli te ga tako izmučena i iscrpljena, najvjerojatnije na području Jeli-na polja koji dan poslije toga ubili i – nama još uvijek na nepoznatu mjestu u zemlju zatrpali.

Kada je ova žalosna vijest dospjela do tadašnjega banjolučkog biskupa fra Jozе Garića, on se o pokojnom vlč. Jurju ovako izrazio: „Ja ga smatram pravim mučenikom Isusovim te sabiremo podatke o njemu i o još dvojici, koji su u isto vrijeme stradali“. Ta druga dvojica jesu: vlč. Nestor, župnik u Drvaru, i vlč. Krešimir Barišić, župnik u Krnjeuši. Njima se kasnije, 11. srpnja 1943., pridružio i vlč. Ante Dujlović koji je mučen i ubijen u župi Gumjera kod Prnjavora. Na žalost, ratno vrijeme i dugotrajni bezbožni komunistički režim nisu bili vrijeme za sabiranje podataka i za otvaranje kanonskoga procesa. Bogu hvala, Sveta je Stolica pozitivno odgovorila na zamolbu biskupa Franje Komarice te 21. prosinca 2014. odobrila pokretanje kanonskoga postupka na dijecezanskoj razini za ovu četvoricu svećenika svjedoka vjere. Stoga i danas pozivam sve one koji imaju više podataka o mučeničkoj smrti pokojnih svećenika, „majci Makabejki“ i tili-kih nevinih iz mržnje prema vjeri ubijenih, da nam bez straha daju svoja svjedočanstva. Zahvaljujem Udruzi „Don Juraj Gospodnetić“

iz Grahova koja čuva uspomenu na velikoga župnika te potičem sve vas da svojim molitvama i spontanim širenjem glasa svetosti župnika Gospodnetića pridonesete da Božjom milošću čim prije naše mučenike možemo slaviti kao blaženike Kristove Crkve u kojoj se sam Bog po svjedočkoj smrti svojih svećenika proslavio na ovim prostorima.

Snagu vlastita svjedočenja do smrti vlč. Juraj crpio je iz Muke Krista Otkupitelja kojemu je vjerno služio i svoju vjernost mučenički potvrdio. Stoga zastanimo sada nakratko i pogledajmo javno djelovanje Isusa, Otkupitelja i Spasitelja, i njegova vjernog sluge svećenika Jurja, njihovo mučenje i odlazak s ovoga svijeta kako bismo što bolje shvatili Isusove riječi o križu i obećanje da će onaj tko nosi svoj križ biti ondje gdje je On koji nas je svojim svetim Križem otkupio.

Javno djelovanje

- Isus Krist: Tri godine Isus objavljuje Ljubav Oca nebeskoga; bolesne liječi, gladne hrani, mrtve uskrisuje, grijehe raskajanim grješnicima oprašta.

- Vlč. Juraj Gospodnetić: Tri godine svećeništva. Poput Učitelja i on nemoćne pomaže, evanđeoski tješi, euharistijski krijepi, sakramentalno pere grijehe raskajanima.

Posljednja večera

- Isus Krist: Isus uze kruh, zatim vino uz riječi: Ovo je Tijelo moje koje se za vas predaje; Ovo je Krv moja, Krv novoga i vječnoga saveza koja se proljeva za vas na otkupljenja svijeta. Ovo činite meni na spomen.

- Vlč. Juraj Gospodnetić: Vlč. Juraj danomice izvršava Kristovu zapovijed, slavi sv. Misu – prinosi nekrvnu Kristovu žrtvu za oproštenje grijeha, spas duša, mir u svijetu. Božji blagoslov za sve moli.

Getsemanski vrt

- Isus Krist: Nakon Večere Isus se povlači u Getsemanski vrt, u osamu na molitvu.

- Vlč. Juraj Gospodnetić: Nakon sv. Mise vlč. Juraj povlači se u tišinu svoga župnog stana na tjelesni odmor i duhovnu okrijepu – Dan je Gospodnji.

Bičevanje i trnovom krunom krunjenje

- Isus Krist: Pilat, da bi svjetini ugodio, određuje da se Isusa bičuje. Vojnici idu dalje – spletoše trnov vijenac, staviše mu ga na glavu i udarahu ga.

- Vlč. Juraj Gospodnetić: Vode ga kroz Graho-vo, tjeraju da oponaša medvjeda, ismijavaju ga, tuku, oči mu vade, na ražnju ga peku.

Muka

- Isus Krist: Isusa razapeše među dva razbojnika, od kojih se jedan pokaja.
- Vlč. Juraj Gospodnetić: S vlč. Gospodnetićem ubiše na desetke njegovih župljana.

Smrt i ukop

- Isus Krist: O trećoj uri Isus povika iza glasa: „Oče u ruke tvoje predajem duh svoj. Nakloni glavu i ispusti duh.“ Pobožni Josip iz Arimateje i Nikodem položiše Isusovo tijelo u novu grobnicu u kojoj još nitko ne bijaše pokopan.
- Vlč. Juraj Gospodnetić: Gdje je točno i kako ubijen, sa sigurnošću ne znamo. Pretpostavlja se na području Jelina polja, na starom putu koji iz Grahova vodi prema Kninu. Za grob mu do danas ne znamo.

Uskrsnuće i uzašašće

- Isus Krist: Isusovo tijelo nije dugo ostalo u grobu. Treći dan Isus uskrsnu i ukaza se Majci svojoj, učenicima i ženama koje pođoše na grob iskazati počast mrtvom tijelu. I mnogim drugima.

Četrdeset dana nakon Uskrsa, i tijelom uzađe na nebesa, sjede s desne Oca nebeskoga. I Kraljevstvu njegovu ne će biti kraja. - Vlč. Juraj Gospodnetić: Tvojim se vjernima, Gos-

podine, život mijenja, a ne oduzima; i pošto se raspadne dom ovozemnog boravka, stječe se vječno prebivalište na nebesima.

Draga braćo i sestre. Naš ljudski pogled vidi smrt kao svršetak. Ali vjera nas uči da je smrt samo prijelaz. To nam na najizvrsniji način svjedoči i ova mučenička smrt. Za vlč. don Jurja Gospodnetića, smrt ne bijaše kraj služanja, nego početak nebeske liturgije, gdje u zajedništvu s Kristom nastavlja zagovarati svoj narod. Njegovo tijelo bilo je zgaženo, ali duh nije slomljen. I upravo zato vjerujemo: njegova smrt nije poraz, nego slavlje vjernosti koje nas sve poziva na nasljedovanje.

Nama svećenicima da nikada ne uzmičemo jer vlč. Juraj nije uzmicao. Bio je pastir koji svoje stado nije napustio kada su navalili krvoločni vukovi. Stao je ispred njega i svoju krv za Boga, Crkvu i narod darovao. A poziv vama vjernicima da ustrajete u Istini Evanđelja do kraja.

Stoga, koliko god bio težak i bolan razlog našega godišnjega okupljanja u spomen na svjedočku smrt ovoga velikog svećenika, mi ovo doživljavamo kao slavlje; proslavu Boga koji se proslavio u svom vjernom sluzi. A ondje gdje se Bog slavi, nema mržnje, ni želje za osvetom. Tu se moli za spas duša, za blagoslov života i za oproštenje progoniteljima i mučiteljima.

Veliki kršćanski pisac Tertulijan (160.-240.) ovako je govorio: „Kršćanin ne može mrziti čak ni svoje neprijatelje”.¹ Njegova je još poznatija: „Krv mučenika sjeme je novih kršćana”.² Stoga u krvi svjedoka vjere don Jurja Gospodnetića bûdi se naša nada da će i na ovom prostoru ponovo procvasti kršćanske mladice i život Crkve i naroda. I kao što je ponovo iznikla ova crkva posvećena u čast sv. Iliji proroku koji je snagom Božjom pobijedio 450 Baalovih svećenika, naša je nada utemeljena na Kristu da dobri Bog ne će dopustiti da ga pobijede sluge Baala ni iz prošlosti, ni u sadašnjosti, a onda ni u budućnosti u onima koje je pregorkom mukom, smrću i preslavnim uskrснуćem otkupio i pozvao na život. No, od nas traži da ostanemo nepokolebljivi u vjeri; ne samo u vjeri riječi nego i evanđeoskim djelima; životno i ustrajno.

Knjiga *Otkrivenja* poziva nas: „Budi vjeran do smrti i dat ću ti vijenac života“ (2,10). Don Juraj, svjedok vjere, bio je vjeran do smrti. On je naš kandidat za oltar, ali i naš uzor u svakodnevicu: kako ljubiti Boga, kako služiti narodu, kako umrijeti – ali i kako živjeti. Sam Bog u njemu nam je dao izvrstan primjer. Na nama je da se na primjeru njegova života nadahnjujemo i svakodnevno ga u životu

¹ *Apologeticum*, 37.

² *Apologeticum*, 50. *Sanguis martyrum semen christianorum*.

nasljedujemo. Stoga i ovo razmišljanje želim završiti molitvom:

Gospodine, po zagovoru don Jurja, svećenika i svjedoka, daj da i mi budemo vjerni do kraja. Daj da iz njegove žrtve crpimo snagu za ljubav prema tebi i čovjeku, za jedinstvo u milosti praštanja. Jer i mi poput sluge tvoga svećenika don Jurja vjerujemo da je naš život u tebi, da si ti naš Život. Amen.

VLČ. KREŠIMIR BARIŠIĆ

Molitva:

Gospodine, izvore mira, ljubavi i svakog svetog nadahnuća!

Ti poznaješ srce svoga sluge, svećenika Krešimira, koji je u svome životu nastojao služiti tebi i tvome narodu u vjeri, poniznosti i predanju tvojoj volji.

Primi njegovu vjernost i žrtvu njegova života kao mirisni prinos pred tvoje lice.

Neka njegov primjer dobrote, hrabrosti i pastirske brige postane nadahnuće svima koji traže put svetosti.

Udostoj se ubrojiti ga u red blaženih kako bi njegov život i svjedočanstvo još snažnije obasjalo Crkvu svjetlom Kristove ljubavi.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Vlč. Krešimir Barišić, sin je Mate i Ane rođ. Šarić, rođen 27. srpnja 1907. u Jajcu, u obitelji s petero djece. S pet godina ostao je bez majke, a s deset primljen je 1917. u sirotište trapista u samostanu Marija Zvijezda u Banjoj Luci. Životne su mu postaje:

1921. – 8. kolovoza, primljen je za kandidata trapista u tom samostanu.

1925. – 22. lipnja, službeno pristupio trapistima i dobio redovničko ime Gabrijel

1927. – 15. kolovoza, položio prve, a istog dana 1930. i doživotne redovničke zavjete

1933. – 30. srpnja, zaređen za svećenika

1933. – 5. kolovoza, postao vjeroučiteljem u trapističkom sirotištu

1936. – 17. listopada, prešao u kler Banjolučke biskupije

1936. – kapelan u Banjoj Luci

1937. – siječanj-travanj, privremeni upravitelj župe Mrkonjić Grad

1937. – 3. travnja, imenovan župnikom u Krnjeuši kod Bos. Petrovca

1941. – 9/10. kolovoza, podnio mučeničku smrt od četničkih „ustanika“ u Krnjeuši s tro-

jicom sjemeništara: Ilijom Poplašenom, Ivanom Skenderom i Jurom Tomičićem

Cijela župa Krnjeuša pretrpjela je pokolj genocidnih razmjera; svi koji nisu uspjeli pobjeći, žene, djeca i starci, ubijeni su iz mržnje prema katoličkoj vjeri, jer su se ustanici dogovorili: „Ni katolička mačka ne smije preživjeti!“ U trenutku smrti župniku su Barišiću bile samo 34 godine.

I za njega je Sveta Stolica 2014. godine odobrila postupak za proglašenje blaženim, a Banjolučka mu biskupija čuva spomen zadušnicama uz obljetnicu 9. kolovoza u Krnjeuši. Njemu i ostalim žrtvama krnjeuške župe postavljena je 2005. godine spomen-ploča na zagrebačkom groblju Mirogoj.

POD KRIŽEM

Krnjeuša, 9. kolovoza 2024.

Braćo svećenici, dragi Božji narode!

Prošlo je 5 mjeseci od kada sam odlukom Svetog Oca Pape Franje poslan za pastira ove časne Biskupije. Znao sam i prije, a često sam i govorio, da je Banjalučka biskupija mučenička Biskupija. No, kao što je to obično u životu, jedno je o nečemu samo čuti, a drugo je stvarnost proživljavati. Kalendar stradanja svećenika i vjernika Biskupije dovede nas danas u Krnjeušu da zajedno promatramo 7. postaju Križnoga puta Božjega naroda ove mjesne Crkve. A trebat će poći i na 8., 9., ... sve do groba. Previše je bilo i ima bičevanja i pljuvanja, svakojaka mučenja i ubijanja. No, kao vjernici svemu ovomu pristupimo s nadom u uskrsnuće; s vjerom da je Krist pobijedio zlo, pobijedio smrt i da je ta njegova pobjeda našim dragim pokojnima – nevino pobijenima i svjedocima vjere – dala tu istu pobjedu koju je On sam za sve nas izvojevao.

Nakon Presnača gdje su mučeni i ubijeni, a potom u župnoj kući spaljeni, svećenik Filip Lukenda i časna sestra Cecilija Grgić (11. / 12. svibnja 1995.);

Nove Topole i ubojstva župnika Ratka Grgića (16. lipnja 1992.) kojega zemne ostatke još uvijek tražimo;

Gumjere gdje je mučen i ubijen župnik vlč. Ante Dujlović (11. srpnja 1943.);

Briševa gdje je u dva dana (25. i 26. srpnja 1992.) pobijeno – za sada utvrđenih 77-ero nedužnih civila – cijelo selo zapaljeno a preživjeli prognani;

Drvara u kojemu je ubijen župnik vlč. Waldemar Maksimilijan Nestor zajedno s hodočasnici sv. Ani u Knin i bačeni u jamu Golubnjaču (27. srpnja 1941.);

Bosanskoga Grahova u kojemu je, zajedno s više od 200 vjernika – među kojima i majka Anica Barać, majka Makabejka, zajedno sa svoje osmero maloljetne djece – mučen i na ražnju ispečen župnik vlč. Juraj Gospodnetić (27. srpnja 1941. i narednih dana);

evo nas danas ovdje u Krnjeuši da Bogu preporučimo dušu pastira ove danas nestale župe, vlč. Krešimira Barišića, koji je na zvjerski način mučen i onda još uvijek živ u crkvu u plamenu ubačen. Zajedno s njime mučeno je i ubijeno, do sada poimence utvrđeno 278 vjernika među kojima i tri sjemeništara koji su ljetne praznike provodili kod ovoga dobrog župnika: Ilija Poplašen (18 g.), Jure Tomić (17 g.) i Ivan Skender (13 g.). I njih trojica su zajedno sa župnikom ubačeni u zapaljenu crkvu tako da su se njihova mlada tijela u prah vratila. Od župnika Barišića ostao je jedan dio

bedra neizgoren. Pobožni vjernik pronašao je taj dio i dolično pokopao pokraj izgorjele crkve, ali do danas za župnikov grob ne znamo. Svi su ubijeni iz mržnje prema vjeri, a kasnije su se neki partizani hvalili da su mlade sjemeništarce ubili „da ne budu popovi“.

Pod križem

Ovu sv. Misu slavimo na groblju „Kod križa“. Od nekada prostrane župe koja se protezala i na lijevu stranu Une kod Kulen Vakufa, gdje je 1939. godine živjelo 1268 katolika, danas nema nikoga. Nema više ni župne crkve, ni kuće, ni devet grobalja, ni obiteljskih ognjišta. Da je ovdje nekada bilo katolika, svjedoči ovaj križ kojemu se klanjamo i kličemo: Zdravo budi križu sveti, zdravo drvo životno. Zdravo budi svijeta nado, zdravo spasa zastavo! Zdravo križu pobjedni!

Sv. Pavao apostol u Prvoj poslanici Korinćanima, a što smo uzeli za misno čitanje, piše: „Uistinu, besjeda o križu ludost je onima koji propadaju, a nama spašenicima sila je Božja [...] mi propovijedamo Krista raspetoga: Židovima sablazan, poganima ludost, pozvanima pak – i Židovima i Grcima – Krista, Božju snagu i Božju mudrost. Jer ludo Božje mudrije je od ljudi i slabo Božje jače je od ljudi“ (1 Kor 1,18.23-24).

Zadržimo se na tri pogleda na Kristov križ, na Krista raspetoga.

Židovima je križ i raspeti Krist – sablazan.

Sablazan je teški grijeh. I sam je Isus rekao svojim učenicima: “Nije moguće da ne dođu sablazni, no jao onome po kom dolaze; je li s mlinskim kamenom o vratu strovaljen u more, korisnije mu je, nego da sablazni jednoga od ovih malenih“ (Lk 17,1-2). Pa i samomu Petru: “Nosi se od mene, sotonu! Sablazan si mi jer ti nije na pameti što je Božje, nego što je ljudsko!” (Mt 16,23). Židovima je Isus bio na sablazan jer su mislili da se pravi Sinom Božjim, da huli na Boga: „Mi imamo Zakon i po Zakonu on mora umrijeti jer se pravio Sinom Božjim” (Iv 19,7).

Je li život svećenika Krešimira Barišića bio na sablazan? Kada mu je bilo 5 godina, ostao je bez majke Ane. U kratkom vremenu umrle su mu dvije sestre i tek rođeni brat. Ostao je sam s ocem i nešto starijim bratom (9 g.). Utočište je pronašao u sirotištu Marija Zvijezda u Banjoj Luci 1917. Godine 1925. stupio je u Trapište i dano mu je ime Gabrijel, a 1930. položio i doživotne zavjete i 30. srpnja 1933. zaređen za svećenika. Tri godine kasnije, 5. kolovoza 1936., od Kongregacije za redovnike, dobiva dozvolu da može prijeći u Banjolučku biskupiju. Kao svećenik ove biskupije najprije je kratko obavljao službu vjeroučitelja u Banjoj Luci, zatim zamjenjivao bolesnoga župnika u Mrkonjić Gradu da bi 2. travnja 1937. bio imenovan upraviteljem župe u Krnjeuši gdje će ostati do svoje mučeničke smrti, na današnji

dan 1941. godine. O svećeniku Barišiću mons Anto Orlovac skupio je divna svjedočanstva koja je objavio u knjizi „Palme im u rukama“. Barišićev kolega, vlč. Nikola Tojčić (+1984.), svjedoči: „Na koronama naše (bihaćke) dekanije Krešimir je svraćao pažnju sviju nas na svoju rekao bih djetinju jednostavnost, neobičnu vedrinu i zadovoljstvo. A mi smo se čudili, kako je on u svom siromaštvu mogao doći do pristojnog svećeničkog odijela, jer mali broj župljana njegovih nije Bog zna što doprinosio njegovu uzdržavanju. No krasne njegove svećeničke vrline bila su krila, koja su ga prenosila preko siromaštva, preko osamljenosti i svega, što ta inače sa sobom nosi. Bio je svojim župljanima pravi otac, a kad je i inovjercima mogao iskazati ljubav i pomoć, to mu je bilo poseban užitak. No takav Krešimir nije nikada odgovarao životnom programu četnika i komunista. I njemu kao protagonisti vjere i čudorednosti i njegovim seljacima, živom odrazu njegova plemenitog rada, pripremljeno je bilo strahovito uništenje“.¹ A banjolučki svećenik Petar Pajić (+1974.) piše u spomen vlč. Krešimiru: „Nekoliko dana prije Tvoje mučeničke smrti vidjeli smo se u Banjoj Luci. Bio si kao i uvijek vedar, veseo i nasmijan. Promatrao sam Te, diveći se i onaj put nepatvorenoj svećeničkoj dobroti, koja je s Tebe

¹ A. Orlovac, *Palme im u rukama: Život i mučeništvo župnika Krešimira Barišića i uništenje župe Krnjeuša 1941. godine*, Banja Luka – Zagreb, 2008., str. 96.

odsijevala. – ‘Hvala Bogu’, mislio sam, ‘kad imamo ovakvih svećenika. To je najbolja garancija za sretnu budućnost naše domovine’. – I Ti si bio jedan od onih nekoliko ljudi, za koje uvijek velim, da su stvoreni dobri. – ‘In quo non est dolus’ – ‘U kome nema lukavštine’ (Iv 1,47). – Koji po svojoj naravi ne umiju biti podmukli, zlobni, pokvareni“.²

Blaženi onaj koji „sablažnjava“, jer je stvoren dobar, u kome nema lukavštine, koji po svojoj naravi ne umije biti podmukao, zloban i pokvaren, koji je uzoran svećenik i dobročinitelj ne samo povjerenih vjernika nego i pravoslavnoga pučanstva!

Grcima je križ i raspeti Krist – ludost. Mnogoliki su izrazi ljudske ludosti. Zasigurno je jedna od većih ludosti ne prepoznati opasnost – pogibelj, ne prepoznati ne samo bližu nego i daljnju grješnu prigodu i na vrijeme se skloniti. Svećenik Krešimir, koliko se god u njemu očitovala djetinja jednostavnost, koji po svojoj naravi nije umio biti podmukao, zloban i pokvaren, iako je znao što se samo koji dan ranije dogodilo s njegovim prvim susjedima: svećenikom Nestorom i vjernicima kod Drvara te vlč. Gospodnetićem i vjernicima u Bosanskom Grahovu, nije napuštao povjerenu mu župu i vjernike – niti je iznevjerio svoje poslanje. Je li to bila ludost?

² *Isto*, str. 94.

U dubokoj vjeri i predanosti u Boga, ali i svijest da nije učinio ništa što bi moglo dovesti do ovakva zločina, kamo li ga opravdati, ostao je vjeran svomu svećeničkom poslanju i nije napuštao povjereno mu stado. O njegovoj plemenitosti svjedoči i bl. Alojzije Stepinac u izvješću Svetoj Stolici: „Uzorni svećenik i dobročinitelj tog istog pravoslavnog pučanstva Don Krešimir Barišić, župnik u Krnjeuši, kojemu su odsjekli jezik i uši i iskopali oči i onda ga živa bacili u vatru crkve u plamenu“.³ Manda Jurjević svjedoči da je prijateljevao s „pravoslavnim popom Dragom Savićem koji je bio ‘dobar čovjek’: ‘Šetali su zajedno, puno puta su se posjećivali’. Naš Krešo nekako je dobio iz Krupe pun kamion hrane, pa kaže mom ocu: ‘Ante, znam da od katolika nitko toliko ne oskudijeva i neka ne dolaze. Ja ću hranu podijeliti najpotrebnijim pravoslavnim, i ovima što su izašli iz Bihaća! I zbilja. Nitko od naših nije ni kile dobio. Grah, brašno, cvibak i ne znam čega je još bilo, sve je podjelo njima. Jako ih je sažaljevao”.⁴ A vlč. Pajić u svom svjedočanstvu prenosi njegove riječi: „Moram da mi ne skapaju od gladi!“ A onda je došao taj 9. kolovoza kada su nenadano „brojem jake komunističko-četničke horde udarile u selo Krnjeuša“, kada su na seoskom trgu mnoge strijeljali, zvjerski zlostavljali i mučili, nad „gomilom ubijenih crvenu zastavu postavili“, ljude, žene

³ *Isto*, str. 99.

⁴ *Isto*, str. 99-100.

i djecu na licu mjesta ubijali, u bunare bacali, u kuće koje su zapalili žive ubacivali i dobro pazili da iz njih nitko živ ne umakne. „Vrhunac svega bilo je ubojstvo župnika Barišića. Nož je radio po njegovu licu i po cijelom tijelu. Odrezani su prsti, uši, nos, oči izvađene. Mučenik je još odavao znakove života, kada su ga razbojnici izmrcvarena bacili u goruću župsku crkvu. Danima se još vijao dim iznad goretina crkve župskog stana i popaljenih seljačkih domova. Preživjeli (!) ostaci župljana raspršeni po raznim krajevima pripovijedaju još i danas sa stravom u licu strahote posljednjih dana svoje bivše župe i njezinog pokojnog junaka, mučenika župnika“.⁵

U Prvoj Poslanici Korinćanima čitamo i odgovor na pitanje bijaše li to ludost vlč. Krešimira da ostane na župi, pomaže i inovjercima i na ovakav način završi svoje ovozemaljsko putovanje. Sv. Pavao: „Nego lude svijeta izabra Bog da posrami mudre, i slabe svijeta izabra Bog da posrami jake; i neplemenite svijeta i prezrene izabra Bog, i ono što nije, da uništi ono što jest, da se nijedan smrtnik ne bi hvalio pred Bogom“ (1 Kor 1,27-29). Stoga i mi danas u ovoj sv. Misi slavimo Boga što je po „ludosti“ križa proslavio slugu svoga vlč. Krešimira i tolike nevine duše njegove župe u kome se sam Bog proslavio: „Uto dođe glas s neba: ‘Proslavio sam i opet ću proslaviti!’“ (Iv 125,28).

⁵ Isto, str. 96-97.

Pozvanima pak – i Židovima i Grcima – Krist, Božja snaga i Božja mudrost. Duboko vjerujem da je svjedok vjere svećenik Krešimir, osjetivši poziv da bude Kristov svećenik, u sebi uvijek nosio i živio ono što mu je biskup na đakonskom ređenju, predajući mu evanđelistar, rekao ovim ili sličnim riječima: „Primi Kristovo evanđelje kojemu si postao navjestitelj: Nastoj vjerovati što pročitaš, učiti što vjeruješ, živjeti što učiš.“ Koliko li je puta povjerenim vjernicima, jednako kateheta u Banjoj Luci ili dušobrižnik u Mrkonjić Gradu i Krnjeuši, navijestio i tumačio Božju riječ. Koliko li je puta hrabrio vjernike Božjom snagom, ispunjao ih Božjom mudrošću. I došao je čas da ono što je druge učio i sam životom potvrdi. Da se potpuno Kristu suobliči: „Treba da Sin Čovječji mnogo pretrpi, da ga starješine, glavari svećenički i pismoznanci odbace, da bude ubijen i treći dan da uskrsne.“ A govoraše svima: “Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene, taj će ga spasiti“ (Lk 9,22-24).

I ako se još tko među nama pita odakle vlč. Krešimiru, mladim sjemeništarcima i tolikim vjernicima snaga da prihvate okrutnu smrt, mudrost da pokažu da križ nije ni sablazan ni ludost, odgovor je u suobličenju Kristu; vjernici po sakramentu krštenja po kojem su se u

Krista ucijepili i Krist u njima, a svećeniku i u sakramentu sv. Reda i pozivu da bude drugi Krist – *alter Christus*. Stoga, ovo danas nije dan tužne komemoracije, nego dan proslave Boga koji se u svojim svjedocima vjere proslavio. Ovo nije dan kada, gledajući na našu sadašnjost i budućnost, molimo samo prvi dio Isusove getsemanske molitve: „Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoiđe ova čaša“, nego molitve predanja u ruke Očeve: „Ali ne kako ja hoću, nego kako hoćeš ti“ (Mt 26,39), što svagdanje ponavljamo u molitvi Očenaša: Budi volja Tvoja! „Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!“ (Lk 23,46). Ali, draga braćo i sestre, da bi se ova naša molitva Bogu svidjela, mi danas, zajedno s Isusom na križu, moramo moliti i za progonitelje: „Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine“ (Lk 23,34). Znam, mnogi će reći: Znam, znaju i dobro su znali. A ja ću reći: Sačuvaj nas, Bože, znanja koje đavao nadržuje i čovjeka u svoje zločinačko oružje pretvara. No u isto vrijeme molimo i za one koji su članovi našega naroda i Crkve a sebi su dopustili da i njima zlo ovlada te počinili teška nedjela nad članovima bilo koje druge vjere i nacije. Onima koji su zlo učinili neka Bog oprosti, a nevino ubijene nagradi svojim svetim mirom.

Stoga, draga braćo i sestre, po primjeru naših svjedoka vjere, čuvajmo se svakoga zla, tražimo ono što je Božje; u Boga se uzdajmo i du-

boko vjerujemo da dobri Bog po nevinoj krvi naših svjedoka vjere ne će dopustiti da njihova žrtva bude uzaludna, da će u svoje vrijeme dati pa će i na ovim prostorima ponovo život procvasti. Molimo da Bog našoj Biskupiji podari svećenike i nova duhovna zvanja poput vlč. Krešimira Barišića i mladih sjemeništaraca čija su tjelesa u Gospinoj crkvi, zajedno s crkvom u prah pretvorena, a duše im u Bogu, duboko vjerujemo, našle mir. Ne ćete učiniti ništa protiv nauka Crkve ako ove nakane u svojim privatnim molitvama Bogu preporučite i po zagovoru ovih naših svjedoka vjere. Amen.

VLČ. ANTO DUJLOVIĆ

Molitva:

Svemogući vječni Bože!

Ponizno te molim uzdigni na čast oltara svećenika Antu, koji je iz ljubavi prema tebi, ne štedeći vlastiti život, gorljivo služio bližnje u potrebama i tako im pokazivao tvoju milost i vodio ih k tebi.

Pogledaj na njegove zasluge da primimo milost za koju te srdačno molim. Amen.

Vlč. Anto Dujlović, sin Lovrena i Ane rođ. Sušilo(vić), rođen je 26. lipnja 1914. u Ružićima i kršten istoga dana u župi Ivanjska. Potječe iz veoma brojne obitelji; otac mu je imao dva braka: s prvom suprugom imao je 7 djece, a s drugom čak 15. Anto je 13. iz drugoga braka. Ujesen 1927. odlazi u sjemenište u Travnik, 1935. u bogosloviju u Sarajevo, zaređen je za svećenika Banjolučke biskupije 30. travnja 1939. u Sarajevu. Mladu Misu slavio je 23. srpnja 1939. u Ivanjskoj.

Imenovan župnikom u Gumjeri kod Prnjavora 3. srpnja 1939. Služio je vojni rok pet mjeseci 1940.-1941. Vraća se u župu nakon 10. travnja 1941. i nastavlja župničku službu. Pred Božić 1941., nakon jednog odlaska u Banju Luku vojska mu nije dala vratiti se u župu, pa je od veljače do kolovoza 1942. zamjenjivao župnika u Bosanskoj Gradiški. Vratio se u svoju župu, nakon mnogih pokušaja, tek 9. kolovoza 1942. i opsluživao uza svoju župu još pet-šest susjednih župa.

U nedjelju 11. srpnja 1943., kratko nakon ponoći ubijen iz vatrenog oružja u šumi blizu kuće, nakon što je nasilno odveden od četnika iz župne kuće. Pokopan je dva dana kasnije na gumjerskom groblju, a sprovod mu je vodio susjedni župnik vlč. Alfred Pichler, kasniji banjolučki biskup. Grob mu danas nije moguće precizno locirati. U trenutku smrti bilo mu je samo 29 godina života.

U zadnjem njegovu očuvanom pismu subratu svećeniku piše: „Sada sam najsigurniji za smrt. Ali uza sve to, ništa se skoro ne plašim, veseo sam i raspoložen. Blizu sam mučeništva. Moji ljudi su svaki dan i noć stalno kod mene. Rado ginem s njima.“ A u drugom pismu školskom kolegi bogoslovu: „Živci grozno stradavaju svaki dan, ali hoću da budem prava žrtva svoga svetog zvanja i žrtva za sve ove neumrle duše“. Njegovi nekadašnji vjernici poljske narodnosti koji su nakon rata iseljeni u Poljsku smatrali su ga mučenikom i svećenikom sveta života.

Banjolučka mu biskupija čuva spomen Misama zadušnicama 11. srpnja svake godine koju redovito predvodi biskup na otkopanim temeljima nekadašnje župne crkve u Gumjeri te pohodom i molitvom na mjesnom groblju. Sveta je Stolica odobrila pokretanje postupka za njegovo proglašenje blaženim i svetim, i već su učinjeni značajni koraci u tome pogledu, i u Banjolučkoj biskupiji, i u biskupiji Legnica, u Poljskoj, gdje danas žive potomci njegovih vjernika.

VEĆE LJUBAVI NITKO NEMA OD OVE

Gumjera, 11. srpnja 2025.

Preuzivišeni biskupe Franjo, braćo svećenici, sestre redovnice, dragi prijatelji iz Poljske, draga braćo i sestre u Kristu!

Sabrali smo se danas ovdje u Gumjeri ne samo da se prisjetimo žrtve svećenika vlč. Ante Dujlovića (1914.-1943.) koji je na današnji dan, 11. srpnja, prije 82 godine ubijen *in odium fidei*, nego i da Bogu zahvalimo na svijetlom primjeru svećenika kojega „ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor nisu mogli rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem“ (Rim 8,38-39), Ljubavi koju je neumorno svjedočio u teškim vremenima Drugoga svjetskog rata kada su legije zla harale ovim prostorima.

Naše sjećanje na slugu Božjega vlč. Antu i ova sv. Misa nisu samo čin pobožnosti i ljudskoga pijeteta prema jednomu pokojniku, jer cijeli njegov, ljudskim očima gledano, kratki ovozemaljski život (podnio je mučeničku smrt u 30. godini života), od rodne Ivanjske preko travničkoga sjemeništa, sarajevske bogoslovijske te pastoralnoga rada u ovoj našoj krvlju mučenika natopljenoj Biskupiji, nadilazi okvi-

re običnoga ljudskog postojanja i smrti kojoj je podložan svaki stvor. On nije umro prirodnom smrću kao što umire velika većina ljudi; on je ovaj svijet napustio kao svjedok vjere – vjeran do smrti, svjedok Kristove ljubavi u vremenu mržnje, rata i progona.

U ulomku iz Evanđelja, koji smo koji čas prije pročitali, Isus je više nego jasan: „Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje“ (Iv 15,13). Prije nego što je položio svoj život za prijatelje, uvijek zagledan u Isusa koji dođe na svijet radi svih, „da život imaju, u izobilju da ga imaju“ (Iv 10,10), ljubav je Kristovu pokazivao prema svima, brinući se za sve koji su bili u potrebi, jednako radilo se o najosnovnijim životnim namirnicama ili zauzimanjem kod odgovornih da nitko, samo zato što je druge vjere ili nacionalnosti, ne pati ili nedužna se krv prolije. Tako u siječnju 1943., najvjerojatnije tadašnjem banjolučkom župniku dr. Nikoli Bilogriviću, piše: „Ovu vam cedulju šaljem da spasite moje ljude, koji su pohvatani u utorak 18. 1. 1943. Vi to možete preko generala Brozovića. Molim Vas učinite mi to“. On Srbe koji su bili pohvatani (najvjerojatnije se radi o 8 pravoslavaca koji su uhićeni tog 18. siječnja 1943.) zove „mojim ljudima“!

O njegovoj pastoralnoj zauzetosti tadašnji njegov susjed svećenik, a kasnije banjolučki biskup, mons Alfred Pichler, kratko ali snažno:

„To se na njemu vidjelo: on uživa u vršenju svoje službe. To je bila njegova strast“. A on sam, svjestan situacije u kojoj se našao, ne jadikuje nego Bogu zahvaljuje: „Hvala ti, Bože, što sam se uspio vratiti svojim dragim župljanima. Oni su bez svećenika kao ovce bez pastira, ovce među vukovima. Osobito mladež. Tko će im biti zaštita, ako svećenika nema. Ne idem ja nikuda od njih, pa bilo što bilo. Istina, teško mi je, jer sam ostao sam na velikom prostoru između Vrbasa i Ukryne. Jedino je župnik u Prnjavoru ostao, ostalih pet mojih susjeda župnika je izbjeglo. Ja imam cijelu malu biskupiju [osam župa] na brizi, jer me vjernici u svojim potrebama odasvud traže.“

A onda je došao dan da sve što je propovijedao i životom posvjedoči, dan za koji je slutio da bi mogao doći, dan kada će svoju ljubav prema Kristu potvrditi na najizvrsniji način – mučeničkom smrću. Taj dan ovako je sam najavio u jednom pismu, opet najvjerojatnije župniku Bilogriviću: „Sada sam najsigurniji za smrt. Ali uza sve to, ništa se skoro ne plašim, veseo sam i raspoložen. Prvi puta sam među partizanima, ali se čudim, da sam tako veseo. Blizu sam mučeništva. Moji ljudi su svaki dan i noć stalno kod mene. Rado ginem s njima. Molim Vas, molite se za mene, a to molim i drugu braću svećenike, da se mole, da ustrajem. Bog zna hoćemo li se ikada više vidjeti. Ako ne na zemlji, a u nebu sigurno.“

Dakle, taj dan u noćnim satima u kojima se nije raspoznavalo je li teža tama noći ili pomračenje uma njegovih mučitelja, poveden je na završni čin svoga križnoga puta. Poput Učitelja u kojega je cijeloga života bio zagledan i od kojega je crpio svu snagu života i hrabrost svjedočenja životom, mučitelj tiho podsjeća i indirektno pita: „Tolike sam pomogao, toliko sam vaših ljudi spasio. Za koje me od ovih djela optužujete?“ Ubijen je s 11 uboda nožem i tri metka, kako svjedoči susjedni župnik Alfred Pichler koji mu je vodio sprovod i služio sv. Misu zadušnicu. Josip Vrbaneč piše: „Dva mu hica probila glavu, jedan prsa; na tijelu je imao jedanaest rana od bodeža; lakat mu bio razmrskan.“ Crkveni odbor-
nik Vladimir Moržyka, koji je te noći bio sa župnikom u župnom stanu kako župnik ne bi bio sam, svjedoči kako se jedan četnik kasnije hvalio „da ga je ubô u slabine i vrtio nož da gore boli“.¹

Draga braćo i sestre! Mučenička smrt vlč. Ante Dujlovića, koliko god mučiteljima izgledala kao pobjeda, njihov je poraz, a njegova je pobjeda. Ona je snažan znak da ni najokrutnije sile ovoga svijeta ne mogu nadvladati Kristovu ljubav. Oni koji su ga ubili, možda su poput mučitelja na Kalvariji mislili da su ušutkali vjeru, zatrli sjeme Evanđelja i Crkve

¹ J. Vrbaneč, „Žrtva kreposti“, u: *Kalendar Srca Isusova i Marijina*, 1944., str. 82-86.

na ovim prostorima. Ali su se grdno prevarili, upravo kao što su u zabludi bili veliki svećenici, mučitelji, vojnici i svjetina koji su se nakon krvavoga pira s Kalvarije spustili kućama. Kratko trajaše njihova samodopadna pobjedna pjesma. Treći dan Krist uskrsnu. Ukaza se najprije svojoj Majci, zatim pobožnim ženama i konačno učenicima u dvorani Posljednje večere. Glas o njegovu Uskrsnuću proširi se preko Jeruzalema sve do na kraj svijeta i za sva vremena. Postade temelj naše vjere i zalog uskrsnuća i vječnoga života svima koji ispovijedaju vjeru u Isusa Krista, pod Poncijem Pilatom mučena, raspeta, umrla i pokopana. Ali Krista koji je svojom smrću pobijedio smrt, koji je treći dan uskrsnuo i sjeo s desna nebeskoga Oca i čije Kraljevstvo nije ograničeno na prostor i vrijeme, kojemu nema kraja; kraljevstva kojega će biti baštinici svi koji ispovijedaju vjeru u živoga Bogočovjeka.

I upravo kao što se Krist treći dan ukazao majci Mariji, pobožnim ženama i apostolima, s vremenom se ukazaše i ovi temelji crkve u kojoj je naš Pokojnik tolike nekrvne Kristove žrtve – sv. Mise slavio i u čijoj je blizini svoju krv sjedinio s Kristovom otkupiteljskom krvlju.

U dubokoj vjeri da Božje oko ne zaboravlja ni jednu suzu, ni jednu patnju podnesenu u ime vjernosti i ljubavi prema Kristu, mi živimo u nadi da je dobri Bog nagradio svoga vjernoga slugu svećenika Antu životom vječnim i da ne

će proći dugo vremena kada ćemo ga vidjeti uzdignuta na oltar i ubrojena među blaženike Kristove Crkve. Jer naš brat, sluga Božji, svećenik Ante svojim vjernim svećeničkim životom i dragovoljnom žrtvom ušao je u neprolaznu Crkvu, ubrojio se među kandidate svetih mučenika Kristove Crkve. I, svima nam je znano, nije jedini. Zato želim i u ovoj sv. Misi na Kristov oltar prinijeti žrtvu njegovih kolega svećenika, svjedoka vjere iz Drugoga svjetskog i Domovinskoga rata, žrtvu tolikih Kristu odanih redovnika i redovnica, majki makabejki i očeva, nevine djece, siročadi, tolikih ljudima nepoznatih, ali u dlan Božje ruke upisanih stradalnika svih ratova i ljudskoga bezakonja. U ovom trenutku molimo također i za žrtvu nevino stradalih pripadnika drugih naroda i vjeroispovijesti da sva ta prolivena krv ne bude uzaludna; da ova naša zemlja i cijeli svijet procvjeta mirom, ljubavlju i pravdom, novim životom i duhovnim zvanjima kojima će biti uzor svjedok vjere svećenik Ante.

Zato ovaj dan nije samo dan komemoracije, divljenja i zahvaljivanja Bogu što je iz roda našega i u Crkvi našoj izdigao ovakav svijetli lik. Ovo je dan koji nas poziva na nasljeđivanje; da u svojoj svakodnevnici budemo hrabri, čisti u savjesti, vjerni istini, kao što je bio i svećenik Ante. Jer on nam je živi primjer svećeničke vjernosti, tihe hrabrosti i potpuna predanja.

Završimo ovo slovo molitvom: *Nebeski Oče, ti si tako ljubio čovjeka, da si Sina svoga poslao da iskusi prokletstvo kazne za grijeh, tešku muku i smrt radi nas. Toliko si nas ljubio. Hvala ti za tu neizmjernu ljubav. Učini da naši životi, poput života sluga tvoga svećenika Ante, budu životi ljubavi prema tebi i bližnjima. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.*

II.
SVJEDOCI VJERE
IZ DOMOVINSKOG RATA

VLČ. RATKO GRGIĆ

Molitva:

Gospodine Isuse Kriste, ti si Pastir dobri koji polaže život za svoje ovce.

Zahvaljujemo ti za tvogega svjedoka, svećenika Ratka Grgića, koji je, vjeran tebi do kraja, podnio svjedočku smrt iz mržnje prema vjeri koju je s ljubavlju živio i naviještao.

Pogledaj, Gospodine, na njegovu žrtvu i ubroji ga u zbor blaženih.

Neka njegova žrtva rasvijetli tamu mržnje i donese svjetlo vjere u naša srca.

Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Vlč. Ratko Grgić, sin Ive i Kate rođ. Lekić, potječe iz obitelji s petero djece. Rođen je 25. svibnja 1944. u Matijevićima, u župi Vareš. Osnovnu je školu završio u Varešu, gimnaziju u franjevačkom sjemeništu u Visokom. Obukao je franjevački habit 9. rujna 1963., završio novicijat, a zatim je morao u vojnu službu. Po povratku studirao je pet semestara kao franjevac, a onda je prešao u Banjolučku biskupiju i nastavio studij u Splitu. Za svećenika Banjolučke biskupije zaređen je 29. lipnja 1971. u Sarajevu.

Pastoralno je djelovao kao župni vikar ili župnik u više župa Banjolučke biskupije: Šimići, Dolina, Ravska, Vrbanjci, Kulaši, a 26. kolovoza 1991. postaje privremenim upraviteljem župe u Novoj Topoli, gdje djeluje samo desetak mjeseci, do nasilna odvođenja i „nestanka“ 16. lipnja 1992.

Toga je nadnevka, u pol bijela dana, odveden od naoružanih uniformiranih osoba velikosrpskih snaga u smjeru sela Laminci i otada mu se gubi svaki trag. Bio je u 49. godini života. Postoje vijesti da je ubijen, ali mu se za grob ne zna. Službeno, on je još uvijek „nestali“. Sva nastojanja biskupâ i Biskupije da se dozna njegova sudbina i pronađe njegovo tijelo te dostojno pokopa ostala su bez rezultata.

Banjolučka biskupija čuva mu spomen Misa-ma zadušnicama svake godine na dan njego-

ve otmice (i ubojstva), 16. lipnja, u Novoj Topoli, u kojima, uz braću svećenike, redovnice i druge vjernike, sudjeluju i članovi njegove obitelji.

DAJ MI, GOSPODINE, DA VOLIM SVE LJUDE

Nova Topola, 16. lipnja 2025.

Braćo svećenici, sestre redovnice, rodbino i prijatelji pok. svećenika Ratka, Božji narode!

Kao i svake godine, evo nas i ove u ovoj prekrasnoj župnoj crkvi sv. Josipa u Novoj Topoli, da nekrvnom Kristovom žrtvom, sv. Misom, milosrdnom Bogu preporučimo dušu pok. svećenika Ratka Grgića koji je na današnji dan, prije 33 godine (16. lipnja 1992.), u prijedopodnevnim satima, odveden iz župne kuće u smjeru sela Laminci. Nije trebalo dugo da se potvrdi žalosna slutnja da je nakon nasilna odvoženja ubijen i zakopan na nepoznatom mjestu.

Sve ove godine, dok milosrdnom Bogu preporučujemo spas duše pokojnog brata svećenika, mi molimo i mjerodavne službe da nam vrate njegove zemne ostatke kako bismo imali grob svjedoka vjere, gdje ćemo moći svijeću upaliti, za njegovu dušu Bogu se moliti i po mučeničkoj krvi tolikih svećenika, redovnika, redovnica i izabranika vjernoga Božjega naroda naše Biskupije utvrđivati nadu da će isklijati nove mladice iz panja Jišajeva.

Dvije su snažne rečenice koje mi u ovom slavlju dolaze u pamet i koje s vama želim podi-

jeliti, a koje oslikavaju lik dragog nam pokojnog svećenika.

Prva je njegovo mladomisničko geslo: „Daj mi, Gospodine, da volim sve ljude i da svima donosim Tvoju radost i radost Tvoga Sina“.

Prisjetimo se i ovdje još jednom definicije svećenika koju je izrekao sv. Ivan Marija Vianney, nebeski zaštitnik svih župnika: „Svećenici su ljubav Srca Isusova“. A sam Isus jednom reče: „Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje“ (Iv 15,13).

Daj mi, Gospodine, da volim sve ljude, vodio je na početku svoje svećeničke službe mladi vlč. Ratko i, vjerujemo, tada i ne sluteći da će tu ljubav, poput svoga Učitelja, pokazati na najsavršeniji način: „položiti svoj život za svoje prijatelje“ i tako postati simbol vjernosti i ljubavi prema Kristu i ljudima te ispovjediti svjedočanstvo vjere, nade i ljubavi u teškim – zlim vremenima.

Druga rečenica jesu riječi samoga Isusa iz Propovijedi na Gori: „Blago progonjenima zbog pravедnosti: njihovo je kraljevstvo nebesko!“ (Mt 5,10). Isus je više nego jasan u svom obećanju: Oni koji trpe zbog pravde, zbog istine, zbog vjernosti Bogu, bit će nagrađeni. Vlč. Ratko svojom ustrajnošću nije tražio divljenje ovoga svijeta. Želio je, i za to je od Boga molio snagu ostati vjeran do kraja. Vjeran Bogu,

Crkvi, vjernicima kojima je služio dvadeset i jednu godinu. I upravo ga je ta vjernost – u vremenu tame i nasilja – učinila metom zla.

Upravo zato, draga braćo i sestre, ovo nije dan tuge ili, ne daj, Bože, smišljanja osvete. Ovo je dan zahvalnosti Bogu da je između nas na svoj svijećnjak podigao čovjeka i svećenika koji osvjetljava put vjere i nade, put ljubavi i oproštenja. Možda je na ovom putu koji nam svojim životom i svjedočkom smrću osvjetljava vlč. Ratko Grgić najteža riječ oproštenje. Pogotovo kada smo ranjeni i kada nam se neprestance rane povrjeđuju; kada gubitak još uvijek jako peče i boli. No, nije li sam Isus sve svoje propovijedanje sažeo u riječ oproštenje. Ne bijahu li njegove posljednje riječi s križa molitva nebeskom Ocu da oprosti: “Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine” (Lk 23,34). Nije li u geslu mladomisnika Ratka bila molitva da voli sve ljude i da svima donosi radost Oca i Sina. A ljubav ne zna za mržnju i osvetu. Ona je, kako kaže sv. Pavao u hvalospjevu ljubavi: dobrostiva, ne zavidi, ne hvasta se, ne nadima se; nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi i nikad ne prestaje (1 Kor 13,4-8). Tu ustrajnost do kraja, svjestan svega što se događa i što ga može pogoditi izrazio je jednostavnim, ali snažnim riječima: “Kapetan zadnji napušta brod”.

Propovijed na Gori Isus završava poklikom: "Radujte se i kličite: velika je plaća vaša na nebesima!" (Mt 5,12). Ove Isusove riječi zorno pokazuju kako smrt i zlo, progoni i neimaštine, gladi i žeđi, žalosti i siromaštvo nemaju posljednju riječ; da se naša vjera ne temelji samo na pregorkoj Muci i Smrti na križu nego i na preslavnom Uskrsnuću Kristovu. U toj vjeri mi i razumijevamo ono što je ljudskom umu teško prihvatljivo, da sam Bog uzima žrtvu svojih vjernih i pretvara je u sjeme novoga života.

Vjerujemo da vlč. Ratko i toliki svećenici, redovnici, redovnice i izabrani članovi vjernoga naroda ove Biskupije nisu ubijeni uzalud. Mi vjerujemo da će iz krvi i bola niknuti cvijeće, da će „iz panja Jišajeva izbiti nova mladica“ (Iz 11,11). Zato i danas molimo da dobri Bog obdari svoju Crkvu banjolučku novim životom i novim zvanjima koja će poput vlč. Ratka Grgića u ovom svijetu biti Ljubav Srca Isusova, oni koji će voljeti sve ljude i svima donosit radost Oca nebeskoga i njegova Sina i našega Otkupitelja i Spasitelja Isusa Krista u Duhu Svetome.

Stoga, draga braćo i sestre, neka nas ova obljetnica kao i one koje će uslijediti, ne zatvori u beznađe, nego otvori za Kristovu nadu. Jer, On je Nada naša (1 Tim 1,1) i nikada nas nije razočarao. Dok i ovom sv. Misom izražavamo vjeru u uskrsnuće mrtvih i život budućega vijeka, On u nama budi nadu da ćemo doći i do

zemnih ostataka našega pokojnog svećenika. Molimo žarko da se to čim prije dogodi.

Dok danas molimo za spas duše dragoga nam Pokojnika, mi poput Krista na Kalvariji, molimo i za one koji su ga ubili, da se i njima Bog smiluje i oprosti ovaj teški zločin. Molimo za sve koji pate izloženi progonima i ubijanjima na raznim ratištima. Molimo da prestane zlo ratovanja, ubijanja i progona i da se to zlo više nikada ne ponovi na ovim prostorima.

Dragi vlč. Ratko! Neka Ti dobri Bog kojemu si vjerno i do kraja služio udijeli vječni mir, a nama snagu da živimo dostojno onih koji su, kao i Ti, ljubili Boga i voljeli sve ljude i tu ljubav potvrdili žrtvom života. Amen.

VLČ. IVAN GRGIĆ

Molitva:

Gospodine, ti si ovdje na zemlji slugu svoga Ivana uresio svećeničkom službom. Vjeran svome zvanju i poslanju, on je žrtvovao svoj život i krv svoju prolio. Proslavi ga zbog njegove žrtve i daj da se u nebu s tobom navijeke raduje.

Po Gospodinu našem Isusu Kristu, Sinu tvome, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetog, Bog, po sve vijeke vjekova. Amen.

Vlč. Ivan Grgić rođen je 10. veljače 1962. u obitelji Marka i Ane rođ. Vinojčić, u Duboševici kod Belog Manastira, u Hrvatskoj. Dolazi iz brojne obitelji od sedmero djece. Osnovnu školu pohađao je u Duboševici i Kneževu, sjemenišnu gimnaziju u Zadru (1976.-1980.), a studij teologije u Sarajevu (1981.-1987.), uza služenje obveznoga vojnog roka.

Za svećenika Banjolučke biskupije zaređen je 29. lipnja 1987. u trapističkoj crkvi Marija Zvizda u Banjoj Luci. Mladu Misu proslavio je 26. srpnja 1987. u rodnoj Duboševici.

Imenovan je župnim vikarom u Šimićima 13. srpnja 1987.

Nakon samo pola godine, 5. veljače 1988. premješten je na istu službu u župi Pohoda Bl. Dj. Marije u Banjoj Luci.

U ljeto, 7. srpnja iste godine, imenovan je župnikom u Ravskoj kod Ljubije. Bila je to prva i jedina župa koju je samostalno vodio.

U ratnim nedaćama zdušno se brinuo za svoje vjernike i bio im snažan moralni oslonac u obrani kršćanskog morala. Znao je javno osuđivati zločine i jasno naučavati crkveni nauk. Nakon što su župnici u susjednim župama Stara Rijeka i Ljubija jedva preživjeli strašna zlostavljanja u logorima: Sanski Most, Keraterm, Omarska i Manjača i on je došao na red, ali nije htio ostaviti svojih vjernika.

Nasilno je odveden iz župne kuće u nedjelju 8. studenoga 1992. kratko nakon ponoći i ubijen iz vatrenog oružja. Bilo mu je tek 30 godina života. Mrtvo tijelo pronađeno je sutradan na tzv. „kipama“ rudnika Ljubija i prevezeno u župnu crkvu, a zatim u Banju Luku gdje je 11. studenoga služena sv. Misa zadušnica u tamošnjoj katedrali, a tijelo mu pokopano na katoličkom groblju Svetoga Marka u Banjoj Luci.

Već od 1993. slave se za njega svake godine Mise zadušnice u župnoj crkvi u Ravskoj koju redovito predvodi biskup, a u slučaju spriječenosti generalni vikar, uz sudjelovanje brojnih domaćih vjernika i hodočasnika. Do svoje smrti dolazili su i Ivanova majka i otac, a braća i sestre i danas redovito dolaze za tu prigodu. Njegovi ga vjernici, ali i braća svećenici s biskupom smatraju pravim svjedokom vjere i vjernosti svome zvanju, jer je za svoje vjernike izgarao govoreći: „Oni osim Boga i mene nemaju nikoga“.

PASTIR DOBRI POLAŽE SVOJ ŽIVOT ZA OVCE

Ravska, 8. studenoga 2025.

Braćo svećenici, sestre redovnice, poštovani i dragi članovi obitelji svjedoka vjere vlč. Ivana, dragi vjernici!

Milošću Božjom i ove se godine sabiremo oko Kristova oltara u ovoj crkvi posvećenoj sv. Ivanu Krstitelju u kojoj je svjedok vjere svećenik Ivan svagdanje, od jeseni 1988. do hrabro podnesene smrti u noći između 7. i 8. studenoga 1992., slavio sv. Misu – nekrvnu Kristovu žrtvu, da na najuzvišeniji način – presv. Euharistijom – preporučimo dušu dragog nam Pokojnika te molimo da ga milošću Božjom, po odluci Crkve, čim prije častimo kao blaženika i mučenika.

Neumorni radnik na Njivi Gospodnjoj u osvjetljivanju mučeničke prošlosti i povijesti naše Biskupije, mons. Anto Orlovac, u svojoj najnovijoj knjizi: „Biserna mučenička ogrlica“, vlč. Ivana uspoređuje s Isusovim pretečom, sv. Ivanom Krstiteljem, ističući njegovu otvorenost, odrješitost i energičnost, donoseći neke od njegovih poruka u vremenu zla rata:

„Obrati se, brate i sestro, jer bez Boga ne možeš!“

„Ne zaboravi Boga i njegova puta!“

„Ne dopusti da ova lijepa crkva zjapi prazna!“

„Ne vjeruj onomu koji ti kaže da Boga nema!“

„Ne otimaj tuđe stvari! Davno je rečeno: ‘Zlo stečeno, ne blagoslovljeno’ I: ‘Oteto prokleta!’“

„Kako može očekivati Božji blagoslov onaj tko tuđe otima!“

„I u ratnom vremenu vrijede Božje zapovijedi: Ne ubij! Ne ukradi! Ne čini nepravde!“

„I u zlu vremenu, dobro čini!“

Kada sam prošle godine na ovom istom mjestu i na istu nakanu slavio sv. Misu, onda sam se prisjetio našega zajedništva u časnoj Stadlerovoj ustanovi – Vrhbosanskoj bogosloviji u kojoj smo pripremajući se na svećeništvo zajedno živjeli, molili i studirali punih pet godina (1982. – 1987.). Znam da svakome od vas ovdje sabranih, ali i tolikih koji su ga poznavali, sjećanje na pokojnog Ivana budi onu ljepotu iskrenosti i dobrote njegove plemenite duše.

Njegov prvi rođak, danas umirovljeni biskup Tromsa u Norveškoj, mons. Berislav Grgić, u svom sjećanju na rođaka svećenika Ivana između ostaloga piše: „Volio si Boga iznad svega i bio si zaljubljenik u Krista. To sam do-

življavao od prvih tvojih dana sjemeništa sve do Ravske. I zato sigurno znam da je obrnuto ljubav bila još veća: Bog je volio tebe i Krist te odabrao za sebe.“

A na njegovu sprovodu, u groblju sv. Marka u Banjoj Luci, tadašnji banjolučki mjesni ordinarij mons. Franjo Komarica: „Bio je mirotvorac, čovjek vjere, pouzdanja i ljubavi, prema svakom čovjeku bez razlike“.

1. „Pastir dobri polaže svoj život za ovce” (Iv 10,11).

Za ovo Misno slavlje izabrali smo ulomak iz Ivanova Evanđelja u kojemu Isus sebe predstavlja kao Dobroga Pastira. Dobri Pastir, za razliku od „najamnika“ koji ne mari za ovce i bježi kad dođe opasnost, život svoj polaže za ovce (Iv 10,12–13). Slikom Dobroga Pastira sam Isus objavljuje Ljubav Očevu koja nije ljubav na riječi – apstraktna ljubav – nego konkretna i osobna koja će svoj vrhunac imati na križu u dragovoljnoj žrtvi: polaže svoj život za ovce; za one koje poznaje i koji ga upoznaju te slušaju njegov glas i idu za njim.

Svaki svećenik po svom pozivu jest prvi nasljedovatelj Krista Dobroga Pastira – *alter Christus*; „Ljubav Presvetoga Srca Isusova“, kako je svećenika definirao sv. Ivan Marija Vianney. Stoga njegova služba nikako se ne smije svesti samo na naviještanje, posvećiva-

nje i vođenje povjerene mu zajednice. Ona mora biti trajno darivanje života za druge, u prvom redu duhovno, te, ako se to od njega traži, i doslovno: poput Učitelja dragovoljno život svoj položiti za Krista, Crkvu i povjereni mu narod Božji; osvijetliti, više puta sebičnim razlozima, zasjenjeno Lice Krista Spasitelja, svjestan da njegova smrt nije uzaludna, da ne umire uzalud, da je njegova žrtva „mali Veliki Petak“; da u darivanju vlastita života iz ljubavi prema Bogu i narodu sudjeluje u samoj Kristovoj žrtvi; da vjernost Kristu i Crkvi vrijedi više od života; da ljubav prema vjernicima nema ograničenja, da je njegova žrtva poput sjemena bačena u zemlju koje u svoje vrijeme donosi obilat rod (Lk 4,26-29). Davno je oštroumni Tertulijan (160.-225.), ranokršćanski pisac i apologeta, ustvrdio da je „krv mučenika sjeme novih kršćana“.

2. Iz ljubavi prema Kristu, Crkvi i čovjeku

Često kao glavni razlog da bi netko bio uzdignut na čast oltara, nakon što je ovozemaljski život dovršen pogibijom, traži se dokaz da je takva smrt bila *in odium fidei* – iz mržnje prema vjeri. Svima nam je jasno da su vlč. Ivana ubili oni koji su u sebi nosili samo njima znanu mržnju prema Narodu i Crkvi kojoj je svećenik Ivan po rođenju i krštenju te svetim redom pripadao. No, je li to dovoljan razlog da mi danas molimo za njegovu što skoriju beatifikaciju, upravo kao što molimo i za dru-

ge svećenike koji su iz istih razloga podnijeli mučeničku smrt kako u Domovinskom tako i u Drugom svjetskom ratu? Svakako da nije. Osim motiva ubojicâ potreban je i motiv ubijenoga koji ga je osposobio da prihvati takvu smrt. A to nije mržnja prema ubojicama, drugima i drukčijima, nego ljubav prema Kristu, Crkvi i čovjeku što je najuzvišeniji čin svjedočenja vjere: „Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje“ (Iv 15,13).

Njegove jasne i odlučne riječi: „Nikoga se ne bojim. Nisam nikome nikakva zla učinio. Nikome nisam kriv. Ja nemam neprijatelja“ i od njegove smrti često ponovljen odgovor Biskupu koji ga je pozvao da na kratko, dok zlo ne prođe, napusti župu: „Kako da napustim svoje župljane; oni osim Boga i mene nemaju nikoga. Ja ostajem s njima, pa što mi Bog da“, ne samo da oslikavaju njegovu ljudsku hrabrost nego potpunu predanost u ruke Božje koje može imati samo onaj koji ljubi Boga i bližnjega više od vlastita života. U ovim riječima sadržana je sva njegova ljubav i odgovornost, vjera i hrabrost. On nije mogao napustiti svoje vjernike. Pastir nije najamnik koji bježi kada dođu vuci, nego ostaje, makar ga to stajalo života. I zato danas njegovo ime i njegovo svjedočanstvo stoje uz bok tolikim svjedocima vjere i domoljublja koji su svjedočili da je ljubav jača od smrti.

Draga braćo i sestre!

Ne proglašavajući blaženim i svetim nikoga prije nego što to Crkva vlašću koju je primila od samoga Krista ne učini, danas mi za dušu pokojnoga svećenika Ivana molimo, ali i primjer njegova života ističemo kako bismo nadahnuti ovim uzorom ostali vjerni Kristu i Crkvi pa ne znam koliko to zahtjevno bilo; da ne bježimo od žrtve, jer u žrtvi ne gubimo život nego nam se on iznova daruje.

Stoga u nadi, utemeljenoj na Kristovu obećanju da će se svi koji izgube život poradi Njega spasiti (Lk 9,24), molimo za našu Crkvu banjolučku: da procvjeta novim životom; da nam sela i gradovi, župe i Biskupija „ne zjape prazne“; da svećenici više od života ljube Krista i Crkvu; da vjernici, jednako oni koji su ostali na vjekovnim ognjištima, kao i oni koji su zbog progona raspršeni po svijetu, ne zaborave Boga i ne siđu s njegova puta; da jednoć, kada to bude Božja volja, svi čujemo Božji glas: „Valjaš, slugo dobri i vjerni! (...) Uđi u radost gospodara svoga!“ (Mt 25,21). Glas za koji se nadamo da ga je naš dragi svećenik Ivan, neustrašivi svjedok vjere, već čuo. Amen.

VLČ. FILIP LUKENDA

Vlč. Filip Lukenda, sin Ante i Anđe rođ. Matošević, rođen je 1. svibnja 1943. u Barlovcima, u obitelji od šestero djece.

Ujesen 1959. odlazi u sjemenište u Zagreb, a nakon dvije godine prelazi u Đakovo, gdje maturira i počinje bogoslovni studij (1963.-1969.), uz prekid zbog služenja vojnog roka. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1969. u Đakovu. Mladu je Misu proslavio 20. srpnja te godine u rodnoj župi Barlovci. Svećeničku službu obavljao je u tri župe:

1969.-1970., župni je vikar u župi Pohoda Bl. Dj. Marije u Banjoj Luci, a 19. rujna 1970. imenovan je upraviteljem župe u Glamoču, gdje djeluje dvije godine.

Dana 21. rujna 1972. biskup mu povjerava zadatak da radi na osnutku župe Presnače, na istočnom rubu Banje Luke. Nakon samo dva mjeseca imenovan je „samostalnim upraviteljem jednog dijela banjalučke župe, sa svim pravima i dužnostima župnika“. Ta je samostalna kapelanija nakon samo pet godina, 29. studenoga 1977., uzdignuta na rang župe.

Sagradio je župnu kuću do 1975. i monumentalnu župnu crkvu 1982.

Dana 1. listopada 1985. župna je crkva njegovim zalaganjem proglašena biskupijskim svetištem sv. Terezije od Djeteta Isusa a uspio je pribaviti za župu i moći te svetice.

Doveo je časne sestre Milosrdnice u župu. Dvaput je u svoju župu pozvao i zagrebačkog nadbiskupa kardinala Franju Kuharića.

Komunističke su ga vlasti uhitile 24. siječnja 1986. i na namještenom suđenju osudile na četiri godine zatvora, od kojih je „odležao“ godinu i pol u Banjoj Luci i u Foči. Zadnji je katolički svećenik u tadašnjoj državi suđen od tih vlasti. Na suđenju je javno oprostio svojim progoniteljima.

Pušten iz zatvora 24. srpnja 1987. Nakon oporavka opet se vratio u svoju župu Presnače koju je, unatoč narušenu zdravlju, vodio do smrti.

U velikosrpskoj agresiji na Bosnu i Hercegovinu podnio je mučenje i smrt u Presnačama kod Banje Luke, s 52 godine života, 12. svibnja 1995., zajedno s redovnicom s. Cecilijom Grgić iz družbe Milosrdnih sestara sv. Vinka Paulskog. Ubijeni su u župnoj kući, a kuća je nakon toga zapaljena te su gotovo posve izgorjeli. Pokopani su oboje nakon Mise zadušnice u banjolučkoj katedrali 14. svibnja na groblju svetoga Marka u Banjoj Luci.

Banjolučka im biskupija čuva trajan spomen Misama zadušnicama na obljetnicu njihova svjedočkoga preminuća 12. svibnja u Presnačama, uz vrlo brojno sudjelovanje sestara Milosrdnica iz cijele BiH i Hrvatske, te njihove rodbine, svećenika i mnoštva vjernika.

Č.S. CECILIJA GRGIĆ

Molitva:

Gospodine Bože,

ti si svome sluzi svećeniku Filipu i službenici časnoj sestri Ceciliji udijelio milost da svoju ljubav prema tebi posvjedoče prolijevanjem krvi.

Ponizno te molimo da se udostojiš snagom svoga Duha ove svoje svjedoke vjere ubrojiti među blaženike tvoje svete Crkve kako bismo, slijedeći primjer njihova života, iskusili njihov moćni zagovor kod tebe u svojim životnim potrebama.

To te molimo po Kristu Gospodinu našem. Amen.

S. Cecilija Grgić, krsnim imenom Pava, kći je Ive i Ane rođ. Domislić. Rođena je 28. listopada 1952. u Dubravama, u župi Novi Šeher kod Teslića.

Stupila je u Družbu sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskog 14. kolovoza 1970. u Zagrebu.

Započela je novicijat 14. kolovoza 1971.

Položila je prve redovničke zavjete 15. kolovoza 1972., a doživotne istoga nadnevnika 1978.

Nakon liječenja u Vrbasu (Vojvodina), djeluje u Brčkom 1974.-1975.

Od 1975. do 1978. pohađa i završava Katehetski institut u Sarajevu.

Vjeroučiteljica je u Livnu 1978.-1980.

Premještena je u Presnače 1980., gdje djeluje (uz tromjesečni prekid 1991.) sve do svoje mučeničke smrti, zajedno sa župnikom vlč. Filipom Lukendom, 12. svibnja 1995. u Presnačama. Bile su joj tada tada 42 godine života.

(Ostalo vidi u tekstu vlč. Filipa Lukende.)

GOSPODINE, KOME DA IDEMO? TI IMAŠ RIJEČI ŽIVOTA VJEČNOGA!

Presnače, 11. svibnja 2024.

Preuzvišeni oci biskupi Franjo i Marko, braćo svećenici i redovnici, sestre redovnice, poštovana i draga rodbino ubijenoga brata svećenika Filipa i časne sestre Cecilije, dragi Božji narode!

Ulomku iz Ivanova evanđelja koji smo upravo čuli prethode redci u kojima nas evanđelist izvješćuje kako su neki Grci, koji su došli u Jeruzalem „klanjati se na Blagdan“ zaželjeli vidjeti Isusa. Znajući da je Filip jedan od njegovih učenika, misleći možda po imenu da je i on Grk, mole za njegovo posredovanje. Filip u zajedništvu s Andrijom to im omogućava; dobronamjerne Grke, one koji žele „vidjeti“ Isusa, dovode k Učitelju. Vjerujemo da su na riječi kojima im je Isus predstavio samoga sebe, ostali ne malo zbunjeni. Umjesto uobičajenoga: Ja sam Isus, izvolite što vas zanima – što vam mogu pomoći, Isus im se predstavlja kao ono pšenično zrno koje zasijano u zemlju, da bi donijelo rod, treba umrijeti – istrnuti. Inače, ako se to ne dogodi, ostaje samo – besplodno. Samo po smrti, istrunu-

ću donosi obilat rod. A onda, Gospodin kao da njihov grčki intelekt namjerno izaziva, sve suprot ljudskoj misli i grčkoj filozofiji: slava u smrti (evo da je u uskrsnuću, iako su i to nijekali – sjetimo se sv. Pavla na Areopagu), uspjeh u prijeziru tjelesnoga života, čast u služenju. Dok im bez sustezanja, kao pravi čovjek, govori da se boji smrti: „Duša mi je sada potresena, i što da kažem? Oče, izbavi me iz ovoga časa?“, on im svečano obznanjuje da ta smrt nije svršetak – ništavilo, prah u prah, nego da je proslava, razlog njegova dolaska na svijet; Njegova je smrt očitovanje Božje ljubavi na najsavršeniji način: „Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje“ (Iv 15,9); to je proslava Boga: „No zato dođoh u ovaj čas! Oče proslavi Ime svoje! Uto dođe glas s neba: ‘Proslavio sam i opet ću proslaviti’“.

I opet ću proslaviti. Zašto smo se mi danas ovdje okupili? Da se prisjetimo teškoga zločina nad velečasnim Filipom i časnom sestrom Cecilijom kojima bijaše jedina krivica to što su bili katolički svećenik i katolička redovnica milosrdnica, pripadnici hrvatskoga naroda? Da još jednom iskažemo svoju zaprepaštenost nad žalosnom istinom da zbog ovih zločina kao i mnoštva drugih nitko nije pred domaćim, ali ni međunarodnim sudovima odgovarao, kamo li krivim označen? Da se zbog svega toga nahranimo gorčinom, ili, ne daj

Bože, mržnjom? – Bogu hvala, ništa od toga. Ovdje smo da zahvalimo dobrom Bogu što se u našem bratu i sestri sam Bog proslavio: „Uto dođe glas s neba: ‘Proslavio sam i opet ću proslaviti’“; što su bez zadržke svjesno prihvatili da budu Božje zrno koje će u zemlju bačeno istrnuti. I duboko vjerujemo da ova zrna u zemlju posijana ne će ostati besplodna. Da će, Božjom milošću, u svoje vrijeme roditi obilatim plodom. Da će iz krvi i bola, praha i pepela njihova života i ovoga svetišta niknuti novi život, roditi se nova duhovna zvanja, svećenička i redovnička, upravo kao što se podigla i ova crkva na ruševinama one koju je vlč. Filip zajedno s tolikim vjernicima i dobročiniteljima gradio.

I upravo zato što križ i smrt Božjih svjedoka, poput Židova i Grka ne gledamo kao na sablažan ili na ludost, nego kao na proslavu Boga, nama je ovo dan duhovnoga slavlja. Slavimo Boga u Presvetoj Euharistiji i zahvaljujemo mu što je u našem narodu i našoj Crkvi našao ljude koji su bili dostojni i spremni život svoj za njega dati: “Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene, taj će ga spasiti“ (Lk 9,23-24).

Istina, za onoga koji ne vjeruje sve su ovo „tvrde besjede“. No, za velečasnoga Filipa i časnu

Ceciliju nisu bile tvrde. I na poziv da odu, da se sklone, oni su zajedno s Petrom ponavljali: „Gospodine, kome da idemo? Ti imaš riječi života vječnoga! I mi vjerujemo i znamo: ti si Svetac Božji“ (Iv 6,68-69). Ako odemo i negdje se prikrijemo dok pogibao ne mine, možda ćemo sebi osigurati još koji dan, mjesec ili godinu ovozemaljske prolaznosti. No, ti reče: „Tko ljubi svoj život, izgubit će ga. A tko mrzi svoj život na ovome svijetu, sačuvati će ga za život vječni“. Čitajući crtice iz njihova života, za oko su mi zapele i u svijest mi se urezale riječi koje su odabrali kao životni moto pri svećeničkom ređenju, odnosno redovničkom zavjetovanju. Vlč. Filip: „Svima praštati i nikoga ne mrziti.“ A s. Cecilija: „Sve mogu u onome koji mi snagu daje!“

S dubokom vjerom da ih je Gospodin u trenutcima teške muke, u toj strašnoj noći 12. svibnja 1995. godine, Duhom svojim ojačao i dao snagu da su svojim mučiteljima oprostili te bez sjene mržnje pred Lice Oca nebeskoga došli, s velikim uvjerenjem da se u njima Sin Božji proslavio, najavljujem da započinjemo sa sustavnim radom prikupljanja potrebite dokumentacije i svjedočanstava koje ćemo u svoje vrijeme zajedno s ostalom braćom – svjedocima vjere ubijenim *in odium fidei* predstaviti Dikasteriju za kauze svetih u Vatikanu kako bi jednoga dana bili uzdignuti na čast oltara. Za to sam već imenovao osposobljena

svećenika koji će s ljubavlju i znanjem sustavno na ovomu raditi. A sve vas, draga braćo i sestre, jednako vjernike laike, sestre redovnice, braću svećenike i redovnike molim da ovo djelo pratite i podržite svojom molitvom i svojim svjedočenjem. Amen.

VLČ. TOMISLAV MATANOVIĆ

Molitva:

Svemogući vječni Bože!

U svojoj si ljubavi pozvao svećenika Tomislava Matanovića da bude svjetlo svojem narodu i vjerno svjedoči tvoju ljubav u vremenu mržnje.

Molimo te: primi njegovu žrtvu i ubroji ga u zbor blaženika.

Podari nam, po njegovoj molitvi, mir srca, snagu vjere i milost da budemo svjedoci tvoje ljubavi i graditelji mira.

To te molimo po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Vlč. mr. Tomislav Matanović, sin jedinac roditelja Josipa i Božene Natalije rođ. Chaloupka, rođen 15. siječnja 1962. u Prijedoru.

Osnovnu školu (1969.-1977.) i gimnaziju (1977.-1981.) završava u rodnome gradu.

Nakon što je odslužio vojni rok, stupio je u jesen 1982. u bogosloviju u Sarajevu kao kandidat Banjolučke biskupije. Tu studira do 1984.

Nastavio studij u Innsbrucku (Austrija) 1984., i magistrirao 1988.

Za svećenika zareadio ga je biskup Alfred Pichler u Prijedoru 24. travnja 1988., a tu je proslavio i Mladu Misu na Duhove, 22. svibnja, te godine.

Proživio je sedam svećeničkih godina u različitim službama:

Privremeno upravlja župom u Glamoču dva mjeseca 1988.

Župni je vikar u Šimićima 15 mjeseci, 1988.-1989. Ujedno je upisao postdiplomski studij povijesti u Zagrebu.

Predavač je crkvene povijesti u sarajevskoj bogosloviji 1990.-1991.

Župni je vikar u župi Pohoda Bl. Dj. Marije u Banjoj Luci 1991.-1992.

Godine 1993. direktor je biskupijskog Caritasa u Banjoj Luci, a pastoralno se skrbi za vjernike župe Prijedor.

Godine 1995. preselio se u Prijedor za upravitelja župe. Odatle je upravljao i župama Bosanski Novi i Bosanska Dubica.

Noću 24./25. kolovoza 1995. ispitivan je na policiji u Prijedoru i zatočen u kućni pritvor u kući svojih roditelja Josipa i Božene, skupa s njima.

Noću 19/20. rujna sve troje su odvedeni u nepoznatom pravcu i otada im se gubi trag, zapravo ubijeni su iste noći, 20. rujna. Tomislavu su bile samo 33 godine, a njegovi roditelji oboje po 73.

Njihova mrtva tijela pronađena su nakon više od šest godina, 18. listopada 2001. u jednom bunaru u selu Bišćani-Rizvanovići blizu Prijedora.

Pokopani su sve troje 24. studenoga 2001. u zajedničku obiteljsku grobnicu na prijedorskom katoličkom groblju Urije.

Banjolučka biskupija čuva spomen na njihovu mučeničku smrt sv. Misama zadušnicama svakog 20. rujna u Prijedoru, koje predvodi biskup a ponekad i neki svećenik.

TVOJIM SE VJERNIMA, GOSPODINE, ŽIVOT MIJENJA, A NE ODUZIMA

Prijedor, 20. rujna 2025.

Dragi biskupe Franjo, braćo svećenici, rodbino pok. svjedoka vjere vlč. Tomislava i njegovih roditelja, dragi Božji narode!

Danas se s dubokom vjerom u uskrснуće sjećamo vlč. Tomislava Matanovića, svećenika Banjolučke biskupije, i njegovih roditelja, Josipa i Božene-Natalije, koji su prije 30 godina, najprije 19. rujna 1995. godine, nasilno odvedeni iz obiteljske kuće i, najvjerojatnije, iste noći, u osvit 20. rujna, okrutno ubijeni. Jasno, da na njima ne bijaše nikakve krivice. Jedini razlog ovakva okrutna ubojstva ubojice su pronašle u činjenici da su katolici. Čak mu majka po rođenju ne bijaše Hrvatica. Rođena je u obitelji Chaloupka koja je u Prijedor došla iz Češke. Dakle, on svećenik, a oni roditelji katoličkog svećenika. Bijaše to dovoljan razlog njihovim ubojicama da nad njima izvrše ovako strašan zločin, da ih metcima u glavu ubiju i u bunar ubace te isti bunar eksplozivom zatrpaju kao da ih Bog nikada na ovaj svijet nije dao. Užasan zločin, Bogu vapijući grijeh. No dobri Bog kojemu je vjerni svećenik Tomislav punih sedam godina predano slu-

žio, a njegovi ga roditelji molitvom i žrtvom pratili i zajedno s njime na okrutan način kroz vrata smrti prošli, nije dopustio da njihova tijela istrunu u bunaru. Trebalo je ravnih 2289 dana da se zemni ostatci iz bunara u mjestu Bišćani-Rizvanovići na Sani izvade i dostojno u grob polože. A vjerujem da njihove duše sve ove dane i godine nisu čekale da ih obasja svjetlo Lica Oca nebeskoga.

U liturgijskoj godini slavimo mnogo spomen-dana, blagdana i svetkovina svetaca – mučenika, onih koji su ljubav prema Kristu i Crkvi potvrdili žrtvom vlastita života. No, mučenička smrt osoba iz našega vremena, koje smo poznavali i s njima, svatko na svoj način, jedan dio života proživjeli, na poseban način živi u našim srcima. Tako i u mom. Dopustite mi i malo osobna sjećanja. Naime, vlč. Tomislav i ja, iste smo, 1982. godine, došli u časnu Stadlerovu ustanovu – Vrhbosansku bogosloviju i na Vrhbosanskoj visokoj teološkoj školi upisali filozofsko-teološki studij. On kao kandidat za svećenika Banjolučke biskupije, a ja kao kandidat za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije. Nakon dvije godine on je svoje studije nastavio u Innsbrucku, a ja i dalje u Sarajevu. Iste smo, 1988. godine, zaređeni za svećenika. On ovdje u rodnoj župi i crkvi krštenja, crkvi sv. Josipa u Prijedoru, po polaganju ruku blagopokojnog biskupa mons. Alfreda Pichlera, 24. travnja, a ja u mostarskoj

katedrali Marije Majke Crkve, na Petrovdan, 29. lipnja po rukama blagopokojnoga biskupa mons. Pavla Žanića. Sjećam ga se i duboko u srcu nosim kao iznimno dobra, od svih nas u generaciji najodgovornijega i najozbiljnijega, ponizna, duhovna, radina i duhovno izgrađena mladića – bogoslova, kolege i prijatelja koji je s posebnim osjećajem svima nama pristupao i u svemu u čemu je zamoljen rado u pomoć pritjecao, posebno u razumijevanju filozofskih traktata koji su dominirali u prve dvije godine studija. Sjećam se kako je dragi profesor, pok. o. Antun Weissgerber, koji nam je predavao filozofske predmete, često pred nama studentima isticao njegovu intelektualnu nadarenost. A on bi uza sve pohvale ostajao uvijek jednako ponizan. Tu poniznost, predanost povjerenim mu svećeničkim dužnostima, u neupitnoj poslušnosti Crkvi, pokazao je i u raznim zaduženjima i čestim premještajima počev od Glamoča preko Šimića, postdiplomskoga studija na KBF-u u Zagrebu, profesure na Vrhbosanskoj teologiji u Sarajevu, kapelanovanja u župi Pohoda BDM u Banjoj Luci i profesora na novoosnovanom Teološkom institutu u Banjoj Luci, ravnatelja Biskupijskog Caritasa do rodnoga Prijedora kada se pastoralno brinuo ne samo za vjernike ove župe, gdje je i započeo gradnju, odnosno obnovu vjeronaučne dvorane, koja je služila za okupljanje vjernika nakon miniranja župne crkve 1992. Naime, budući da je već prije toga

u Ravskoj ubijen, opet naš kolega iz bogoslovskih dana u Sarajevu, vlč. Ivan Grgić; u logoru Keratermu, u Omarskoj i na Manjači strašno mučen župnik vlč. Stipo Šošić, a i vlč. Iljo Arlović, župnik u Staroj Rijeci mučen u logoru u Sanskom Mostu, valjalo je pastoralno i duhovno skrbiti i za vjernike ovih župa, sve do Sanskoga Mosta. Posljednju svoju svečanu sv. Misu uz sudjelovanje velika broja vjernika slavio je na Veliku Gospu u Sanskom Mostu. U Kronici župe zapisao je: „Svi katolici su otišli [misli na Prijedor] blagdan Velike Gospe proslavio sam ovdje sa samo nekoliko vjernika, jer sam do daljnjega otkazao sv. Mise s narodom. Svijet je jako uplašen. Svi se pitaju – kad smo mi na redu. Ali, Bogu hvala, do sada, tj. 19. kolovoza 1995., nije bilo većih izgređa. Nažalost, danas mi je javljeno iz Sanskog Mosta da je tamo u jutarnjim satima srušena župna crkva – miniranjem, do temelja. Posljednji sam koji sam tamo imao sv. Misu na blagdan Velike Gospe. Bilo je tamo lijep broj vjernika. Bojim se samo da u župi ne bude panike. Nek nam se Gospod smiluje, a sv. Josip zaštititi.“

Svi su se pitali kada smo mi na redu. Kada je na redu njezin sin vlč. Tomislav, pitala se i njegova plemenita majka Božena. Pitao se zasigurno i njegov tadašnji biskup, ovdje prisutni mons. Franjo, koji je i njemu kao i ostalim svećenicima očinski dopustio da se sklone dok zlo ne prođe. A kao da jedini koji se nije

pitao kada je na redu, bio je vlč. Tomislav. Govorio je sebi, svojim roditeljima i svima koji su mu savjetovali da se skloni na kratko vrijeme dok zlo ne prođe ili ne posustane: „Pa svi nas ovdje tolike godine znaju. Znaju oni dobro koliko sam ja Srba preko Caritasa nahranio, kolikima lijekove priskrbio koje nigdje drugdje nisu mogli dobiti. Nisam gledao tko je tko, pomagao sam, koliko sam mogao, svima. Ne bojte se, sve će biti dobro.“ Pa i kada su ga 24. kolovoza odvezli na saslušanje i u policijskoj postaji cijelu noć ispitivali i zlostavljali te sljedeći dan dovezli u obiteljsku kuću u kućni pritvor [Naime u svoju župnu kuću nije ni mogao ući da su ga tamo i pustili, jer su te noći dok su njega ispitivali i zlostavljali, zločinci bagerima župni pastoralni centar sa zemljom sravnili] on je i tada svoje roditelje hrabrio: „Ne bojte se, dragi moji roditelji. Oni očito spremaju neku razmjenu pa im zato trebam ja. Bit ćemo pušteni. Sve će biti u redu. Nisam ja nikome nikakva zla učinio, a niste ni vi.“

No, ne bijaše razmjene. Nitko nije tražio da se Baraba pusti, a Krista razapne. I nije ni mogao. Jer vlč. Tomislav nije bio Baraba, nego Kristov svećenik, a samo je jedan Krist! Umjesto razmjene: „Mi imamo Zakon i po Zakonu on mora umrijeti“ (Iv 19,7) jer je katolički svećenik, a njegovi roditelji, roditelji katoličkoga svećenika. No, kao što Kristovi suci i ra-

zjarena svjetina, tako ni suci vlč. Tomislava i njegovih roditelja nisu shvaćali da je umjesto bilo koje ovozemaljske razmjene neizmjereno bolja promjena života: „Tvojim se vjernima, Gospodine, život mijenja, a ne oduzima; i pošto se raspadne dom ovozemnog boravka, stječe se vječno prebivalište na nebesima“,¹ da Kristov vjernik, kamoli svećenik, ne živi od ljudske pohvale, zahvale, ovozemaljskih sudskih pomilovanja, nego da čuje riječi: „Valjaš, slugo dobri i vjerni! U malome si bio vjeran, nad mnogim ću te postaviti! Uđi u radost gospodara svoga“ (Mt 25,23).

Draga moja braćo i sestre! Mi duboko vjerujemo da su vlč. Tomislav i njegovi plemeniti roditelji Josip i Božena čuli ove riječi od Gospodina. I to je razlog da, dok se prisjećamo strašna zločina kojim je dovršen tijek njihova ovozemaljskoga putovanja, mi ovu sv. Misu ne slavimo u tuzi, ili, ne daj, Bože, srcem opterećenim mržnjom ili željom za osvetom. Mi ovu nekrvnu Žrtvu ljubavi slavimo s dubokom vjerom da su duše naših pokojnika „u ruci Božjoj i njih se ne dotiče muka nikakva. Iako se očima bezbožničkim činilo da oni umiru i njihov odlazak s ovog svijeta kao nesreća; i to što nas napuštaju kao propast, ali oni su u miru. Ako su, u očima ljudskim, bili kažnjeni, nada im je puna besmrtnosti. Za malo muke zadobili su dobra velika jer Bog ih je stavio

¹ *Rimski misal*, Predslovlje pokojničko, I.

na kušnju i našao da su ga dostojni“ (Mudr 3,1-5), što smo čuli u prvom čitanju iz Knjige *Mudrosti*.

Stoga, braćo i sestre, završavajući ovu propovijed, želim naglasiti kako strašna smrt dragog nam vlč. Tomislava nije samo još jedan pridodani broj u moru nevino ubijenih u Domovinskom ratu i u ratovima povijesti na ovim prostorima i u svijetu. On je mučenik – svjedok vjere. Riječi su samoga Isusa: „Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje“ (Iv 15,13). On je položio svoj mladi život za prijatelja Krista i Crkvu, povjerene mu vjernike, za mir u ovoj zemlji i za mir u svijetu. Nadamo se da ćemo uskoro od Svete Stolice primiti odobrenje da ga častimo kao Slugu Božjega, što je prvi stupanj u procesu uzdignuća na čast oltara. Njegova smrt nije gubitak – nego sjeme novog života: „Ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod“ (Iv 12,24). Mi duboko vjerujemo da će zrno života dragog nam svećenika Tomislava, tolikih drugih svećenika, redovnika, redovnica i vjernoga Božjega naroda, donijeti obilati rod ovoj mjesnoj Crkvi. On je svjetlo koje gori i svijetli na obzorju ove naše mjesne Crkve. Njegovo oružje bila je molitva, ispovijed, sv. Misa, sakramenti, riječ Evanđelja, odnosno Evanđelje na djelu. Zločinci su ubili njegovo tijelo, ali nisu mogli ubiti njegovu plemenitu

dušu, ni njegovu vjernost Kristu i Crkvi. Njegova smrt je krvava propovijed – ali i sveta molitva.

Stoga, dragi vlč. Tomislave, dok u vjeri živimo nadu da je Tvoja plemenita duša ugledala Lice Oca nebeskoga, neka Tvoja ljubav prema Kristu, iskazana osobito u podnošenju tjelesnih i duševnih muka, pomogne kod Boga ovu Tvoju i našu mjesnu Crkvu: da Otac nebeski učvršćuje svetost nas svećenika, da nam rastu duhovna zvanja, da nam obitelji budu poput Svete nazaretske Obitelji, da i po Tvojim žrtvi i tolikim žrtvama nevino ubijenih svećenika, redovnika, redovnica i Božjega naroda, ponovo isključuju mladice iz panja života koji sam Bog ovdje zasadi. Amen.

MONS. KAZIMIR VIŠATICKI

Molitva:

Gospodine,

*sluga tvoj svećenik Kazimir vjerno je naviještao
tvoje Evanđelje i dao život zbog mržnje prema vjeri.*

*Molimo te: proslavi ga čašću blaženika, da njegov
mučenički primjer jača našu vjeru i donese mir
ovoj zemlji i cijelom svijetu.*

To te molimo po Kristu Gospodinu našem. Amen

Mons. Kazimir Višaticki, sin Ivana i Barbare rođ. Ostrowska, potječe iz brojne poljske obitelji od 11 djece koja je jedinstvena po tome što je Crkvi dala čak četiri sina svećenika. Rođen je u Čatrnji, u župi Bosanska Gradiška, 4. ožujka 1939.

Gimnaziju je završio u Zagrebu, od 1949., i u Đakovu, od 1955. Od 1957. do 1964. studira teologiju u Đakovu, uz prekid zbog služenja vojnoga roka.

Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1963. u Đakovu. Mladu je Misu slavio 14. srpnja te godine u rodnoj župi.

Postaje njegova svećeničkog djelovanja jesu ove:

1964.-1965. kapelan je u Staroj Rijeci

1965.-1967. upravitelj je župe u Staroj Rijeci

1967.-1986. župnik je u Prnjavoru

1986.-1995. župnik je u Dolini

1995.-1999. župnik je u Drvaru

1999. župnik je u Budžaku (deset mjeseci)

1999.-2004. župnik je u Bos. Gradiški (odatle upravlja i župom Dolina).

Obavljao i niz drugih svećeničkih dužnosti kao dekan, biskupijski savjetnik, povjerenik za svećeničke duhovne obnove te član više biskupijskih vijeća. Za uzoran svećenički život i djelovanje sv. papa Ivan Pavao II. odlikovao ga je naslovom monsinjora 1997.

Ubijen je pod nerazjašnjenim okolnostima u župnoj kući u Bosanskoj Gradiški u kasnim večernjim satima 17./18. studenoga 2004. Pokopan je 20. studenoga na groblju Svetoga Marka u Banjoj Luci, nakon što je slavljena Misa zadušnica u Bos. Gradiški. Bilo mu je 65 godina života.

Mons. Kazimir je 48. iz redova duhovnih zvanja (svećenika i svećeničkih pripravnika, redovnika i redovnica) u 144 godine postojanja Banjolučke biskupije koji su život završili nasilnom smrću i prvi u 21. stoljeću.

Kao župnik u Dolini hrabro je stao u obranu crkve i sam sebe izložio opasnosti. Kada su se 1992. srpski tenkovi rasporedili oko župne crkve obukao je reverendu, potražio zapovjednika i rekao mu: „Crkvu ne dirajte; ako treba evo mene i činite što god hoćete, ali crkvu ostavite!“ I crkva je ostala čitava.

Njegova Banjolučka biskupija čuva mu spomen Misama zadušnicama 17. studenoga svake godine.

DRAGOCJENA JE U OČIMA GOSPODNJIM SMRT POBOŽNIKA NJегоVIH

Bosanska Gradiška, 17. studenoga 2025.

Preuzvišeni biskupe Franjo, braćo svećenici, sestre redovnice, poštovana rodbino mons. Kazimira, braćo i sestre!

Po 21. put sabiremo se oko oltara da dobro-
mu Bogu prikažemo nekrvnu Kristovu žrtvu
– Presvetu Euharistiju za spas duše brata naše-
ga, svećenika Kazimira, koji je na današnji dan,
2004. godine, u župnom stanu nasilno ubijen.

Našem ljudskom umu teško je shvatljivo da
netko može doći u župni ured i iz čista mira
ubiti svećenika, koji je nakon naporna dana,
zajedno sa svojom plemenitom majkom Bar-
barom, pošao na počinak.

No, jučer, na 33. nedjelju kroz godinu, u ulom-
ku iz Evanđelja, čuli smo od samoga Isusa, ne
da je to samo moguće, nego da će se i dogodi-
ti: da će, osim potresa, gladi i pošasti, biti pro-
gona; da će se među progonitelje ubrojiti ro-
ditelji, braća, rođaci i prijatelji; da će neki biti
i ubijeni. I sve to radi svjedočenja Evanđelja.

I ako danas i mi postavljamo pitanje zašto je
ubijen mons. Kazimir, onda je odgovor u Isu-

sovoj riječi: „Radi svjedočenja!“ (Lk 21,13). Nasilna smrt pogodila ga je jer je bio Njegov svećenik koji je tiho, predano i nesebično svjedočio Evanđelje; jer je bio svećenik vjeran Crkvi, poslušan biskupu, prijatelj bratu svećeniku, stariji brat svakom vjerniku; jer je svjedočio Isusovu ljubav do kraja zalažući se za obespravljene, ugrožene, ponižene, prognane i nestale; jer je bio čovjek vjere i čovjek molitve.

U Starom Zavjetu čitamo: „Dragocjena je u očima Gospodnjim smrt pobožnika njegovih“ (Ps 116,15).

Na prvi pogled, ovaj biblijski stih, može zvučati teško. Rekao bih i da je u proturječnosti našem pogledu na život i smrt. Ta ima li što dragocjenije od života? Ne bojimo li se svi podjednako smrti? Kako to da je smrt, koju čovjek doživljava kao gubitak, bol i rastanak, dragocjena u Božjim očima? No, draga braćo i sestre, dok ovako razmišljamo valja nam se prisjetiti riječi koje zapisa prorok Izaija: „Jer misli vaše nisu moje misli i puteži moji nisu vaši puteži“, riječ je Jahvina. „Visoko je iznad zemlje nebo, tako su puteži moji iznad vaših puteža, i misli moje iznad vaših misli“ (Iz 55,8-9). Stoga, umjesto našega umovanja promotrimo što nam ovim riječima poručuje sam Bog; što je to u smrti čovjeka Bogu dragocjeno?

Prvo što zapažamo jest da psalmist ne govori o dragocjenosti smrti kao takve, nego o dra-

gocjenosti smrti pobožnika njegovih. A pobožnik je onaj koji živi po Bogu, koji je svoj život usmjerio Bogu, koji u svojoj slabosti traži lice Božje; koji se ne miri s načinom vlastita života ako se u njegovim stopama ne prepoznaju tragovi samoga Krista. „Bio je svjestan, vrijedan, ugledan, vjeran i odan Kristu u životu i radu sve do posljednjeg dana života, što je posvjedočio svojom svjedočkom smrću“, riječi su njegova kolege, svećenika pok. vlč. Pere Čolića.

Smrt pobožnika dragocjena je jer ona nije završetak, ona nije taman i leden grob, nije zid nego vrata vječnoga života: „Očima se bezbožničkim čini da oni umiru i njihov odlazak s ovoga svijeta kao nesreća; i to što nas napuštaju kao propast, ali oni su u miru. Ako su, u očima ljudskim, bili kažnjeni, nada im je puna besmrtnosti. Za malo muke zadobili su dobra velika jer Bog ih je stavio na kušnju i našao da su ga dostojni“, čitamo u Knjizi *Mudrosti* (3,2-5).

Mi i u ovoj sv. Misi ispovijedamo tu vjeru u vječni život. Nakon pretvorbe ponovo ćemo uskliknuti: „Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo, tvoj slavni dolazak iščekujemo!“ U ovoj Istini mučenici su umirali s pjesmom na usnama i oproštenjem u srcu, spokojne duše. Jer znali su da ih čeka Onaj koji ih ljubi i kojega su i oni ljubili više od vlastita života. I upravo ta prožetost i postojanost u ljubavi – „Svojom će te se postojanošću

spasiti“ (Lk 21,19) – dragocjenost je ne samo u Božjim očima nego i u očima pobožnika njegovih; jer u smrti ne gledaju kraj životne borbe, nego početak buduće slave. Za takve ljubitelje Božje smrt je blagoslovljeni trenutak prema kojem hiti pobožna duša kako bi u Božjem pogledu mogla vidjeti vrijednost svih onih zrnaca vjernosti, trpljenja i ljubavi koje je u ovom zemaljskom životu posijala, a koje sam Bog pretvara u nagradu vječnoga života: „Valjaš slugo dobri i vjerni. U malomu si bio vjeran, uđi u radost Gospodara svoga“ (Mt 25,21).

Smrt pobožnika nemjerljiva je dragocjenost i za nas. Vjerujemo da je snaga te krvi, pomiješane s otkupiteljskom krvlju Krista Spasitelja, snaga ne samo ove mjesne Crkve nego i dragocjen dar Crkvi Kristovoj kako u hrvatskom narodu tako i općoj Crkvi. Mi ovom sv. Misom, koju slavimo u pretposljednem tjednu ove liturgijske godine, završavamo i ovogodišnje pohode na postaje križnoga puta naše mučeničke Biskupije.

Stoga i u ovoj sv. Misi Bogu želimo zahvaliti i na Kristov oltar prinijeti dragocjenost života i svjedočku smrt naših svjedoka vjere:

Vlč. Filipa Lukende i s. Cecilije Grgić (Presnače, 12. svibnja 1995.),

Vlč. Ratka Grgića (Nova Topola, 16. lipnja 1992.),

Vlč. Ante Dujlovića (Gumjera, 11. srpnja 1943.),

Vlč. Waldemara Maksimilijana Nestora (Drvar, 27. srpnja 1941.),

Vlč. Jurja Gospodnetića (Bosansko Grahovo, 28. srpnja 1941.),

Vlč. Krešimira Barišića (Krnjeuša, 9. kolovoza 1941.),

Vlč. Tomislava Matanovića i njegovih roditelja Josipa i Božene (Priedor, 19./20. rujna 1995.),

Vlč. Ivana Grgića (Ravska, 7./8. rujna 1992.) i

Vlč. Kazimira Višatickog (Bosanska Gradiška, 17. studenoga 2004.).

S njima zajedno želimo Bogu zahvaliti i na ovaj isti oltar prinijeti i žrtvu tolikih drugih svećenika, redovnika, redovnica i Božjega naroda naše mjesne Crkve koji su ljubili Boga, Crkvu i čovjeka više od vlastitoga života; mučeničkom krvlju natopili i posvetili ovu zemlju, patnjama liječili i žuljevima ruku obrađivali i na koljenima snagu od Boga molili. Neka dobri Bog primi njihovu žrtvu i nagradi ih vječnim životom.

Mons. Kazimir živio je kao istinski sluga Božji. Bio je tu za ljude; utjeha i ljubav u raznim

nevoljama i patnjama, nositelj nade, djelitelj sakramenata svima onima koji su u njima tražili snagu. Koliko god je njegova smrt strašna ljaga na srcu počinitelja i njegovih nalogodavaca – zločin mržnje prema čovjeku vjere, neizmjereno više njegov život i smrt su svjedočanstvo ljubavi prema Kristu od koje ga nije mogla rastaviti nikakva ovozemaljska sila pa ni zločinačka čovjekova ruka.

Zato, neka Kazimirova žrtva, kao i žrtva tolikih svećenika, redovnika, redovnica i Božjega naroda, iz nas istisne bilo kakav oblik ogorčenja, mržnje i osvete ili straha, a potakne vjeru, nadu i ljubav te krjeposti po kojima se suobličujemo samomu Bogu. Jer, ako dopustimo da nas ovakvi događaji pretvore u ljude srdžbe, mržnje, osvete i straha, tada sam đavao opet pobjeđuje. Ako pak odgovorimo Evanđeljem – praštanjem, istinom, solidarnošću, ljubavi i brigom jednih za druge – tada pobjeđuje Krist.

Stoga, dok danas u prvom redu molimo vječni spas za Kazimirovu plemenitu dušu, molimo i za nas: da nas nikada ne napusti snaga vjere; da nikada ne dopustimo da mržnja i želja za osvetom nađu plodno tlo u našim srcima. Molimo i za sve koji čine zlo da se pokaju i obrate i dođu do spoznanja Istine. A Istina je da je Kristova pregorka smrt i uskrsnuće za život svih.

Draga braćo i sestre, kršćanin je onaj koji i u tami vidi put prema svjetlosti. Duboko vjeru-

jem, iako je ubojica prije svoga zločinačkog čina isključio svjetlo, mons. Kazimir ugledao je „Svjetlo na prosvjetljenje naroda“ i da sada stoji pred licem Onoga koji ga je prosvijetlio i komu je sav svoj život posvetio. Neka i nas u ovim vremenima tame prosvijetli to Svjetlo kako bi i naš život, a jednoga dana i naša smrt, bili dragocjeni u Njegovim očima. Amen.

Sadržaj

Predgovor - mons. Anto Orlovac	7
---	---

I. SVJEDOCI VJERE IZ DRUGOGA SVJETSKOG RATA

Vlč. Waldemar Maksimilijan Nestor	15
Molitva	16
Kratki životopis.....	17
Propovijed.....	20
Vlč. Juraj Gospodnetić	29
Molitva	30
Kratki životopis.....	31
Propovijed.....	33
Vlč. Krešimir Barišić	43
Molitva	44
Kratki životopis.....	45
Propovijed.....	47
Vlč. Anto Dujlović	59
Molitva	60
Kratki životopis.....	61
Propovijed.....	63

II. SVJEDOCI VJERE IZ DOMOVINSKOG RATA

Vlč. Ratko Grgić	73
Molitva	74
Kratki životopis.....	75
Propovijed.....	77

Vlč. Ivan Grgić.....	83
Molitva	84
Kratki životopis.....	85
Propovijed	87
Vlč. Filip Lukenda	93
Kratki životopis.....	94
Č.s. Cecilija Grgić.....	97
Molitva:	98
Kratki životopis.....	99
Propovijed	100
Vlč. Tomislav Matanović.....	105
Molitva	106
Kratki životopis.....	107
Propovijed	109
Mons. Kazimir Višaticki.....	117
Molitva	118
Kratki životopis.....	119
Propovijed	121

